

KIBRIS FETHİ İLE LEPANT (İNEBAHTI) MUHAREBESİ SIRASINDA TÜRK DEVLETİLE VENEDİK VE MÜTTEFİK- LERİNİN FAALİYETİNE DÂİR BAZI HAZİNEİ EVRAK KAYITLARI

İsmail Hakkı Uzunçarşılı
Balıkesir Saymanı, Profesör

Hazinei Evrak kayıtlarını tetkik ederken burada tarihimizi aydınlatacak ve bir kısım tarihlerin yazılarını tadil ve tashih edecek bir çok mühim vesikalar görmekteyiz. Bu vesikalardan bir kısmı da 1570 senesinde Kıbrıs adasının zaptı esnasında Osmanlı donanmasile, müttelik düşman donanmalarının vaziyet ve faaliyetlerine ve mütteliklere karşı Osmanlı Hükümetinin aldığı tedbirlere, donanma inşasındaki sürat ve ehemmiyete, Venediklilerin isyan ettirdikleri Hıristiyan tebaanın vaziyetlerine ve Osmanlıların istihbarat teşkilâtına dairdir. Kıbrıs fethi esnasında Osmanlıların faaliyetlerine ve bilâhare Kıbrıs fethi dolayısıyla Venedik, Papa, İspanyanın Osmanlılar aleyhine ittifakına dair bazı vesikalar bahriyeli kaymakam merhum Bay Saffet ile Sayın üstadımız Bay Ahmed Refik taraflarından neşredilmiştir [1]. Ben, bu iki üstadın neşrettiklerinden başka olarak diğer vesikalardan bir kısmını neşrediyorum.

Vesikaların kayıtlarından evvel Kıbrıs adasına ve Osmanlıların Kıbrıs fethile Osmanlı ve müttelikler arasında yapılan *Lepant-İnebahtı* muharebesine dair kısaca malûmat vermek, okuyucunun vakayii topluca görmesine ve vesikaların yerlerini tayin eylesine yardım edeceği için faidesiz değildir.

Malûm olduğu üzere Bizansa tâbi Kıbrıs adası 649 de ilk defa Müslümanların istilâsına uğramış ve vergiye bağlanmıştır. Bir müddet sonra Bizans imparatorunun vergi vermemesinden dolayı Kıbrıs, Bağdad Halifesi *Harun Reşid* tarafından işgal olunmuş ve nihayet İmparator *Nikefor Fokas* 970 senesinde adayı istirdada

[1] Tarih encümeni mecmuası, sene 2, S. 558 ve sene 4, S. 1177. Darülfünun Edebiyat Fakültesi mecmuası, cild. 5, sene. 1926, sayı. 1 ve 2, sahife 29 ve donanma mecmuası, sene 1333, numara 82 den başlar.

muvaffak olmuştu. Haçlı seferleri esnasında Kıbrıs adası İngiltere kralı *Arslan Yürekli Rişar* tarafından zaptolunarak o tarihe kadar kontluk şeklinde idare edilen ada, onun idaresine geçince kiralık yapılmıştı. Rumlardan Lâtinlere geçen bu adada *Güi de Lozinyan* ilk defa kiralık etti. Ve Venediklilere intikaline yani 1484 senesine kadar burası Lozinyan ailesinin elinde kaldı.

Lozinyan âilesi zamanında Kıbrıs donanması Anadolu ve Suriye sahillerini mütemediyen tehdit ederdi. Hatta bir aralık Kıbrıs kralı *Piyer* zamanında ve 1366 da İskenderiye bile az bir zaman için işgal olunmuş ve bu cüret memlûkleri telâşa düşürmüştü. Bu ailenin son zamanlarında Kıbrıs adası, Kıbrıs sahillerinde yerleşmiş olan Venedik ve Cinevizlilerden nüfuzu daha fazla olan Venediklilerin eline düşmüştür.

Venediklilerin muhtelif şekildeki entrikaları yüzünden 1484 te Venediğe giden ve Lozinyanlardan *Çakomodi* ile izdivaç edip kocasile çocuğunun vefatlarından sonra son hükümdar olan *Katerin*'in kiralık hukukundan feragat ettirilmesi üzerine ada doğrudan doğruya Venedik Cümhuriyetinin eline geçmiştir. Kıbrıs kiralığı, Venediklilerin eline düşmezden evvel Lozinyanların Akdenizde Müslüman gemilerine rahat vermediklerinden dolayı Mısır Memlûk Hükümetinin taarruzuna uğramıştı. 1426 tarihinde ve *Meliki Eşref Barsbay* zamanında Kıbrıs Kralı *Jak* (Mısır tarihinde Cinos) Kıbrıs üzerine gönderilen Memlûk kuvvetlerine esir düşmüş ve memlûklerin himayesini kabul ile senevi sekiz bin doka vergi vermeğe mecbur olmuştu.

Venedikliler adayı elde ettikten sonra bir gaile çıkarmamak için memlûklere, aynı paranın tediyesini kabul eylemişler ve Mısırın Osmanlılara geçmesini müteakip de vergilerini Osmanlı hazinesine tediye eylemişlerdi.

1521 senesinde Osmanlılar tarafından Rodos adasının zaptedilmesi Venediklileri fevkalâde telâşa düşürmüştü. Çünkü daha evvel bu ada 1461 tarihinde Osmanlılar tarafından muhasara ve tazyik edilmişse de birçok fedakârlığa rağmen alınamamıştı. Rodos'un zaptı üzerine Venedikliler Kıbrıs adasını iyice tahkim ettilerse de Kanunî zamanında korktuklarına uğramadılar. İkinci Selimin tenperverliği Venediklilerin telâşını bir derece azalttı, fakat nihayet korktukları başlarına geldi.

Osmanlı Hükümeti Suriye ve Mısırı aldıktan ve Şimali Afrikaya hemen hemen sahip olduktan sonra yol üzerinde bulunup tüccar ve sair gemilerin serbestisine engel olan bu adanın elde edilmesi

zarurî idi. Venedikliler bu tehlikeli vaziyeti daha evvel takdir ederek Osmanlılara karşı Avrupadan kendilerine yardımcı aramağa çıkmışlardı. Osmanlı Hükümeti adanın işgaline karar verdikten sonra Venediklileri kuşkulandırmamak için eski muahedeyi tecdit etmişti. Venedik sefiri *Barbaro* Kıbrıs'a yapılacak seferin önüne geçmek için her çareye baş vurduysa da muvaffak olamadı. Osmanlılardan ümidini kesen Venedik Cümhuriyeti, Papanın önyak olmasile Avrupanın büyük devletlerine müracaat etti. İmparator, Floransa Dükasma Büyük Düka unvanının verilmesinden dolayı Papaya gücenik idi. Bundan dolayı Papanın, Venediklilerin teşvik ve müracaatına ehemmiyet vermedi. Fransa Kırallı dokuzuncu *Şarl* ise Osmanlılarla iyi devam eden münasebatı bozmak istemedi. İran hükümetine müracaat ta akim kaldı. Neticede İspanya kırallı ikinci *Filip* ile Papa ve bir de Venedik Cümhuriyetinin ittifakı vücade geldi.

Venedikliler lüzumundan fazla gönüllü efradı tedarik ettiler. Üç devlet donanması aralarındaki karar mucibince Girit adasının *Suda* limanında yerleşeceklerdi. 1570 senesi mayısında (977 Zilhicce) Venedik donanması Suda limanına geldiyse de Papa ve İspanya donanmaları geç kaldılar. Ve nihayet müttefikler donanması aynı sene Ağustosunun 21 inde Suda limanında birleştiler. Müttefikler donanmasının mecmuu muhtelif kıtada iki yüz altı gemi ile 1300 top, 16 bin asker ve 36 bin gemici ve kürekçi idi. 1570 senesi Eylülünün 13 ünde Sudadan hareket eden donanmalar Eylülün yirmi ikisinde *Meyis* adasına geldiler Ve orada fırtınadan ilerliye gidemediler. Bu sırada müttefikler donanmasının ileri gönderdiği keşif gemileri geri dönerek *Leškoşe* nin zaptını haber verdiğinden ve zaten deniz mevsimi de geçmek üzere bulunduğundan donanmalar bir iş görmeden bozuk düzen Suda limanına ve oradan da yerli yerlerine avdet eylediler.

Osmanlıların vaziyetine gelince: Kıbrıs adasının, Trablus Şam ve İçel sahillere yakın olması dolayısıyla adanın şarki Akdenize sahip olan Osmanlılara geçmesi pek tabii görülüyordu. Çünkü her sene Mısırdan ve Suriye sahillere İstanbul'a giden veya oradan dönüp Mısır ve sahillere gelen gemiler, Venedik korsanlarının taarruzlarına maruz kalıyorlardı. Hükümetçe bu hale karşı itiraz ile protesto edilince bu tecavüzü yapanların Mesina ve Malta korsan gemileri olduğu söyleniyor ve bu suretle yapılan işler yanlarına kalıyordu [1].

[1] Endülüs halkının Osmanlı Hükümetinden yardım istemesine karşı onlara

Kıbrısın alınmasına karar verildikten sonra osmanlı donanması 977 senesi zilhiccesinde (1570) İstanbuldan Kıbrıs'a doğru hareket etti. Adanın zaptına vezir *Lala Mustafa paşa* memurdu; Deniz üzerindeki donanma faaliyetine de *Piyale paşa* bakacaktı. İstanbuldan çıkan donanmanın *Kadırga, Mavna, Kalite* mecmuu 300 kadar olup boğazdan çıkıldıktan sonra donanmaya 100 kadar da Levent gemileri iltihak etmişti; kuvvetler 978 senesi muharreminin 27 sinde yani 1570 senesi Temmuzunda Kıbrıs adasına çıktılar, Muharrem'in sonuncu günü Lefkoşa muhasara edildi ve elli bir gün sonra zaptolundu (9 Eylül 1570). Donanma serdarı *Piyale Paşa* düşmanın ani baskımına mani olmak için Rodos açıklarında bulunup düşmanın ahvalinden malûmat alırdı; Adriyatik sahilindeki Osmanlı sancak beyleri ve etraftaki gemilerden düşman ahvaline dair malûmat almamakta idi. *Dobrovnik* Cumhuriyeti de icabeden haberleri göndermeği eksik etmiyordu. Bu sırada Lefkoşa harben ve Magosadan maada diğer kal'alar sulhen alınmışlardı; kalaların tesliminde hizmeti görülen hristiyanlar osmanlı Hükümetince taltif edilmekte idiler [1]. Magosa kal'ası pek mustahkem olduğundan mukavemet etmekte idi.

Yukarıda yazıldığı üzere Lefkoşa'nın fethini duyan müttefikler donanmasının avdetinden sonra Piyale paşa Kıbrıs adasına dönerek orayı deniz tarafından da abluka altına aldı isede kışın yaklaşmasına mebni ihtiyaç nisbetinde bir miktar gemi bırakılarak donanma avdet etti.

Serdar *Lala Mustafa paşa, Magosa* kalesini açlık tesirile elde edeceğini ümid ediyordu. Halbuki donanmanın avdetinden sonra 1571 iptidasında *Mark Antvan* kumandasıyla Magosa limanına gelen Venedik donanması kal'adakilere ihtiyaçları olan erzak, muhimmat ve askeri verdi ve serdarın bu cihetden ümidini kesdi (Şaban 978).

Kal'anın bu suretle kuvvet alması üzerine *Lala Mustafa paşa* İstanbuldan acele yardım istedi; kaptan *Müezzinoğlu Ali paşa*

gönderilen bir fermanında (... lâkin şimdiki halde memâlikî mahrusem kurbünde vaki olub ecdadî izamım برعاهم انارالله زمانlarından beru ahdii aman üzre olan Kıbrıs nam cezirenin keferesi nakzı ahd edüb derya üzerinde hulusu niyet ve safayı tutub öyle tavafi beytullahılharâm ve ziyareti تريت سيدالانام عليه افضل الصلوة والسلامه ve sair tüccar taifesine külli taadileri olmağla isyan ve tuğyanları mukarrer olmağın ...) (Mühimme defteri 9, s. 89).

[1] Gaspro nam zimmi Kerenpe kalasının miftahım verdirüb itaat ettirmesine sebep olduğu ecilden Kıbrıs ceziresi mahsulünden yevmi otuz akçe ulufe olmak buyruldu (mühimme defteri 8, S. 31).

kumandasile donanma çıkmadan evel İskenderiye, Rodos, Sakız, Sığacık, Midilli, Agriboz, Sancak beyleri gemilerile biran evel Kıbrısa yardıma memur oldular; daha sonrada Ali paşa donanma ile Kıbrısa gitti (Zilhicce 978, Nisan 1571). *müezzinoğlu Ali paşa* Kıbrısa gönderilirken denize serdar olan vezir *Pertev paşa* da düşman kuvvetlerini karşılamak üzere 124 Kadirga, Kalite ve Firkate vesair gemilerle 1571 Nisan sonlarına doğru İstanbuldan çıktı. Henüz yapılması bitmeyen donanmanın diğer kısımları da bir ay sonra *Pertev paşaya* iltihak için hareket ettirildi.

Lala Mustafa paşa yardım kuvveti aldıktan sonra halâ dayanmakda olan Magosayı tazyik etti ve nihayet 1571 senesi Ağustosunun birinci günü uzun mukavemetten sonra kal'a teslim oldu; içindeki asker kumandanlarile birlikde Girit adasına nokloldular.

Kıbrısın zaptına teşebbüs edildiği sırada yani 1570 senesinde Osmanlılara karşı Venedik, Papa ve İspanyolların yaptıkları ittifak semeresiz kalmış ve bunların Kıbrıs üzerine hareket eden donanmaları bir iş göremeden avdet etmişti. Buna rağmen Papa beşinci *Pi* iyiden iyi faaliyete geçmiş, Polonya, Avusturya ve Fransaya teklif ettiği ittifak kabul edilmemiş ve İspanya ile Venedik arasında bir ittifak akdi bile bir sene sürmüştü. Papanın faaliyetini iyi görmeyen Veziri azam sokullu Mehmed paşa Venediklilerle bir sulh akdine teşebbüs ile papanın faaliyetini durdurmak istemiş ise de Magosa kal'asının tekrar muhasara ve tazyik edilmesi üzerine müzakere akim kalmış ve bu hal Venediklileri İspanyollarla uyuşmağa mecbur etmişti. 1571 senesi Mayısının 25 inde akdedilen Venedik İspanya mukavelesinde Türklerle daimi suretde mücadele edilmesini havi maddeler konmuştu; Papa, Venedik, İspanya müttefik donanmasının baş kumandanlığı İspanya kralı ikinci *Filib* in baba bir kardeşi *Donjuana* verildi ve donanmaları şarkî akdenize doğru hareket etti.

Osmanlılar, Düşman donanmasının Giritde olduğunu haber almışlardı; fakat bunun aslı çıkmadı, donanma kumandanı *Pertev Paşa* Navarinlimanına gelerek oradan vaziyeti tetkik etti. Venedik denizinde bir nümayiş yapılarak Venedik şehri tehdid edildi; Müttefiklerin donanması Kefalonya sahillerine gelmişti. *Pertev Paşanın* riyasetinde akdedilen bir harb meclisinde *Lepanto* kalasının himayesi altında harbetmekle açıkta harbetmek şıklarından hangisinin münasib olacağı müzakeke edildi. *Uluc Ali Paşa* bir çok makul delillerle harbin müdafaa halinde olmasını ileri sürdü ise de kaptan *Müezzinoğlu Ali Paşa* bu fikre şiddetle itiraz etti

ve hücum edilmesini ileri sürdü. Bu sonraki fikir kabul edildi. *Uluc Ali Paşa*, hücum edilecekse hiç olmazsa sahilden uzakta hücum edilsin dedi ise de bu da itiraza uğradı ve nihayet düşmana hücumu karar verildi.

Kaptan *Ali Paşa* cesur olmakla beraber birbirini müteakıp kendisine gelen ferman ve mektublarda mutlak surette düşmana mukabele etmesi emrolunmuş ve aksi takdirde mesul olacağı bildirilmiş olduğundan behemhal hücum edilmesi cihetini iltizam etmişti.

Bu *İnebahtı-Lepant* muharebesinde Türk donanması mevcudu 224 ve mültefiklerin donanma kuvvetleri ise 278 idi. 979 Cemaziyel evvelinin 17'inci Pazar günü (1571 Teşrin evvel 7 Pazar) yapılan müthiş deniz muharebesinde kaptan Ali paşa ve bir çok beyler maktul ve Ali Paşanın iki oğlu ve bir kısım beyler de esir düştü. 190 parça gemi gark veya düşmanın eline düşmek suretile elden çıktı. 117 top, beşbine yakın esir verildi. Düşman donanmasının gemi zayıtı az olmakla beraber insan telefati epi bir yekûna balig oluyordu.

Kendi kumanda ettiği gemileri az zayıt ile kurtarmağa muvaffak olan Uluc Ali Paşa keyfiyeti hemen hükümete bildirdi ve düşman donanmasının Korfo adasına çekilmesi üzerinde Lepanto'ya gelib buraya kaçan gemileri beraberine alıp müttefiklerin sahillere tecavüzlerine meydan vermemek üzere bir müddet daha denizde kaldıktan sonra İstanbul'a avdet eyledi. İnebahtı bozgunluğunu merkeze bildirmesini müteakıp kaptanlık uluc Ali Paşaya verilmişti. 1571 senesi Kânunu evvelinde İstanbul'a dönen yeni kaptan, Rodos sularında ve sair limanlarda bulunan kadirgaları da beraberine alarak 87 kadar gemi ile payıtahta geldi.

Müttefiklerin ertesi sene yapacakları taarruza karşı koyabilmek için vasi miktarda gemi yapılmasına karar verildi. Karadeniz, Marmara Denizi ve Akdeniz limanlarının bir çoğunda gemiler yapılmağa başlandı. Bu yapılan gemilere lâzım olacak demir, halat, bez ve saire muhtelif sancaklardan ve kazalardan tedarik edildi. Her taraftan kürekçiler toplandı ve nihayet ilk baharda yani beş altı ay zarfında 237 kadirga ve sekiz mavunadan müteşekkil muazzam bir Osmanlı donanması meydana gelerek 1572 Haziranında Uluc ismi kılıca tebdil edilen *Ali Paşa* kumandasile Akdenize çıktı. Bu donanmanın yapılması için Hazinei evrakta çok kımetli vesikalar vardır ki onuda başka bir yazımızda yazacağız.

Yukarda hulâsa ettiğimiz Kıbrıs fethi ve buna karşı mütte-

fiklerin hareketi ve nihaye *Lepant - İnebahtı* mağlubiyetine dair Hazinei evrak kayıtlarının bazıları başta söylediğimiz gibi muhtelif tarihlerde neşredilmiştir. Ben bu yazımda Magosa muhasarası esnasındaki sıkışık vaziyete ve düşman donanmalarının faaliyetine ve Osmanlıların müttefiklere karşı koyabilmek için donanmalarını arttırmalarına ve Osmanlıların istihbarat şebekelerine, yerli hıristiyanlardan bir kısmının düşmanlarla uyuşmasına dair olan vesikaları kaydedeceğim. Bundan sonraki yazım ise herkesi hayrete düşüren ve beş ay zarfında 250 ye yakın muazzam bir donanmanın nasıl vücade gelmiş olduğuna dair olan kayıtlar olacaktır.

Kıbrıs fethi üzerine Venediklilerin Papa ve İspanyollarla ittifakının Osmanlı Hükümetince haber alınması üzerine gemi ve gemi levazımatı ve kürekçi tedarikine dair vesikalar

1

Ahyolu kadısına hükümki

Ahyoluda bina olunan gemiler dahi bilfiil ne hal üzre olub itmame ermişmidir; Kaç kıta tamam olub nekadar gemi kalmıştır. Ve kalan gemiler ne zamanda itmam olur nicedir? Maijum olmak lâzım olmağın buyurdum ki vardıkta bu babta mukayyet olup gemiler ne mertebe(ye) erüb şimdiedek kaç kıta tam olub nâ tamam baki nekadar gemi kalmıştır. Anlar dahi nezamanda tamam olur? Varna kadısı ferman olunan gemilerini itmama iriştirmiş sen neyledin? Bilfiil ne haldedir ilâm eyleyüb dahi muaccelen gemiler itmama irişib İstanbula gönderilmek ziyade mühimmattan olmağın asla bir an ve bir saat tehir eylemeyüb Bizzat gemilerin üzerine durub gece ve gödüz demeyib var kuvveti bazuya getirip berveçhi isticâl iriştirib İstanbula göndermek ardınca olasm. Nikbolu Beyi sipahilerile anda bina olunan gemilere girmek emrim olub olbabda hükmü hümayunum gönderilmiştir; Geldikleri gibi bilâ tehir gemilere koyub lâzım olan alât ve esbablarile mükemmel eyleyib alet-tacil irsal eylemek ardınca olasm; Varna kadısına dahi hükmü hümayunum yazılıb kazayı mezburda olan Smavnalı [1] ve sair ehli fesad ve şenaati ele getirib fesadı sabit olduktan sonra tutub kaydü bend ile sana gönderüb küreğe koymak emrim olmuştur(2) anun gibi geldiklerinde gemilere koşub bile gönderesin. Şubat 1571 17 Ramazan Sene 978 (*Mühimme detteri 12, sahife. 13*).

[1] Smavnalı meşhur Şeyh Bedrettine mensub aleviler.

[2] Smavnalı ve sair hırsız ve muzır eşhasın derdest edilerek gemilerde kürekçi olarak istihdamları hakkında (3 nmaralı vesikaya da bakınız).

2

Süzebolu'da yaptırılacak kadırgaların kerestesinin nakli için istihdam edilmesi lâzımgetenlere dair

Ahyolu kadısına hüküm ki

Mektub gönderib Süzebolu'da bina olunan 15 kıta kadırğa mühimmi için lâzım olan kerestiye celeb ve yağcı ve küreci (maden amelesi) ve yürük (Askerî amele taburu efradından bir sınıf) ve ellici (müsellem askerî amele sınıfından sefere giden nöbetli) ve eşkinci (sefere gitmeğemeçbur asker) ve akıncı ve gayrı, akça ile lâzım olan hizmete kendü oğullarının (...) bildirmişsin. İmdi celeb ve yağcı ve küreci ve yürük ve ellici ve eşkinci ve gayrı herkimler ise akça ile muavenet lâzım olan hususlarda muavenet eylemek emredüb buyurdum ki vardıkta bu bapta bizzat mukayyet olub lâzım olan kereste ve sair akça ile ihzar olunması lâzım olanların eger reayaya ve eger tevaifi mezbureye olduğu üzere muavenet eyleyüb olveçhile taallül ettirmeyesin eylemeyenleri sekidib inad ve muhalefet ederlerse yazıb bildiresin ki haklarından geline. Şubat 1571 - 22 Ramazan 987 (*mühimme detteri 12, s. 20*).

3

Varna'da yapılan kadırgalara yelken lâzım olduğuna ve Smavnalı sofular hakkında ve kürekçi tedarikine dair

Varna kadısına hüküm ki

Mektub gönderüb Varna iskelesinde bina olunan beş kıta kadırğa itmama erişib yelkeni ve sair levazım ve suya indirilmeye gemi lâzımdır. Ve kürekçi için Silistire sancağına müekket hüküm gerektir; Ekseri Simavî (Şeyh Bedrettin Simavî mensupları) ve hırsızdur deyu şeairi İslâmdan birin icra etmezler islâha kabil değildir. Ve gemilere hizmete tayin olunan Naldöken yürükleri eşkincilerinin kifayet miktarı alıkonulub fazlasının harçlıkları almıb gemilere sarfolunmak münasibdir deyu gemilere 100 kıta kürek tersaneden verilirse.... 24 Ramazan 978 (*mühimme 12, s. 23*).

4

Sinob kadısına hüküm ki

Bundan akdem binası emrolunan gemiler isticâl üzere itmama erişüb İstanbula gönderilmek lâzım olmağın buyurdum ki Derviş Çavuş vardıkta zikrolunan gemileri muaccelen itmama eriştirüb lâ-

zım olan alât ve esbattan eger kendir urganları ve eger zift ve kalafat olmaları ve eger kürekçileri ve bilcümle cemi levazımı ne ise muaccelen tedarik eyleyib evamiri sabıka mucebince ol etraftan ihrac olunacak kürekçileri getirüb gemliere koyup berveçhi isticial İstanbula göndermeyince olmayasm. İstical üzre gelib irişmek ziyade mühimmattan olmuştur; İhmal eylemeyüb ne tarik ile mümkün olursa muaceelen itmama eriştirüb göndermek babında her veçhile mukayyet olasın ki bir dahi ulak ile Çavuş gönderilmeğe ihtiyac komayasm Mart 1571-17 Şavval 978 (*mühimme 12, S. 76*).

5

Sinob kadısına hüküm ki

Bundan akdem Sinob'da bina olmak emrolunan gemiler nevruzdan onbeş gün mukaddem erişib İstanbula göndermek için şimdiedek dört defa ulakla ahkâmı şerife yazıhb gönderilmiş iken gemiler itmama irişmeden bazı neccar taifesi rencber gemilerinde işledikleri ilâm olundu. İmdi miri gemiler isticial üzere irişmek mühim olub defaat ile tenbih ve ihtimam olunmuş iken neccarları rencber gemilerine salıvirmeğe sebep nedir? Bu babta mesul olmuştundur; buyurdum ki vardıkda bu babda ihtimam üzere olub zikrolunan gemiler tarihi mezburedek iriştirmeğe say عوق edüb göndermek ardınca olasın. Şöyle ki tarihi mezburedek irişmeyib عوق avkoluna hizmetin makbul olmadığından gayrı eşeddi ukubetle muakab olmak mukarrerdir; Ana göre mukayyet olub babı ikdam ve ihtimamda dakika fevt eylemeyesin ve bilcümle neccarı eger rencber gemilerinde ve eger gayrıda her nerede bulunursa alıb miri gemileri vaktile iriştirib gönderesin ve itmama irişen gemilerin birini olduğu gibi eglendirmeyüb alettacil irsal eylesin ve bu hükümü şerifim vardığı gün gemiler ne mertebeye irişib şimdiedek kaç gemi gönderilib kaç gemi baki kalmıştır Ve ne zamanda gönderildüğünü yazıb bildiresin 29 Şavval 978 (*Mühimme 12, S. 174*).

6

Ahyolu kadısına hüküm ki

Süddei saadetime mektub gönderüb kadirgaların sekiz kıtası nevruzdan 10 gün sonra erişmek üzere olub eger zift ve kalafatçı ve yelken ve lenger ve urgan gönderilirse mahalli memura irsal olunur baki kadirgaların üç kıtasının köprüleri ve iki danasının kuşakları ve ikisinin igüleri olmak üzere olub dahi muavenet eylediğiniz bildirmişsin; imdi Varna kadısı beş kıta gemileri itmama

eriştirüb zift ve kalafatçı ve yelken ve lenger ve urgan hodsabika tersanei âmirem için ol canibden getirilmek emrim oldukda ancak ol canibde bina olunan gemilere kifayet eder deyu ilâm eyledüğün ecilden tersaneye getirilmeyüb anda bina olunan gemiler mühimmatına sarfolunmak için sana hükmü hümayunum yazılıb gönderilmiş idi; ol emri şerifim kemakân mukarrer olub buyurdum ki vardıkda lâzım olan zift ve kalafatçı ve yelken ve lenger ve urgan vesair levazım ne ise sabıka gönderilen evamiri şerife mucebince olcanibden tedarik eyleyüb gemileri muaccelen eriştirüb dahi mukaddem irsal eylemeye sai ve ikdam eyleyesin; gemileri muaccelen bu canibe gelmesi mühimmattandır. Ol babda ikdamı tam edüb gemileri her ne hal ile mümkün ise bu canibe göndere-sin; gemiler muaccelen erişmek ziyade mühimmattan olmağın müşarunileyh Çavuşum irsal olunmuştur. Gemilerin alât ve esbabı ve sair levazımından baki kalmış nesne var ise mezkûr çavuşumla tedarik eyleyesin; donanmayı hümayunum Ruzu Hıdı İlyastan mukaddem çıkmak mukarrerdir. Ziyade sai ve ikdam eyleyesin 17 Şavval 978-1571 (*Mühimme defteri*. 12, sahife 112).

7

Ahyolu Kadısına hüküm ki

Bundan akdem defeat ile ahkâmı şerife gönderilip Ahyolu da bina olunmak emroluna gemileri Nevruzdan mukaddem itmama eriştirip lâzım olan âlât ve esbabın ve küreklerin gönderilen evamiri şerife mucebince tayin olunan yerlerden tedarik ettirip ve lenger ve demirlerin Samakodan getirtip berveçhi istical eriştirip İstanbula göndermek emrim olmuşken gemiler henüz erişmeyip eğlenmeyip Ruzı Hıdrilyastan on beş gün mukaddem elbette cümle levazımı ile itmama eriştirip İstanbula göndermek emredip buyurdum ki vardıkta bu bapta gereği gibi ikdam ve ihtimam eyleyip zikrolunan gemileri emrim üzerine elbette ruzı hızırdan on beş gün mukaddem eriştirip sabıkan gönderilen evâmiri şerife muktezasınca lenger demirlerini Samakodan ve sair urgan ve kürek ve âlâtü esbapların tayin olunan yerlerden tedarik ve ihzar ettirip tayin olunan zamandan mukaddem İstanbula göndermek babında envaı ikdam eyleyip ihmalden ziyade hazer eyleyesin..... 21 Şevval 978 - 1571 (*Mühimme*. 12, S. 90).

8

Sinop Kadısına hüküm ki

Hâlâ Sinopta bina olunmak emrolunan gemiler mühimmi için ihraç olunup gönderilen kürekçileri âlatçı yerine istihdam olunmakla kürekçi babında müzayaka olduğu ilâm olunmağın bina olunan on pare kadirganın her birine yirmişi ki üç yüz nefer olur; her nefere sekiz yüz akçadan cümle iki yüz kırk bin akça ve gemiler ihracı için iki yüz bin akça dahi Galata emini tarafından irsal olunmuştur, Buyurdum ki vardıkta irsal olunan akçayı alıp kabzeyleyip dahi gemiler ihracatına ve sair masarifine ve lâzım olan âlâtçılara sarfedip gemileri muaccelen tekml eyleyip gemiler için gönderilen âlâtçı akçesile müstakil alatçı tutup ve gelen kürekçileri geri küreğe tayin eyleyip kürekçileri âlâtçı eylemeyip gemiler için başka âlâtçılar tedarik eyleyip gemilerin cümle levazımını dahi tedarikleyip muaccelen ihzar ve müheyya eyleyip göndermek ardınca olasin; Şöyle ki kürekçi ziyade gelürse anlarıdahi gemilere koyup bile gönderesin ve tomruktan ve sair gemilere müteallik hurda keresteden vafir kereste tahmil eyleyip bile gönderesin 7 Zilkade 978 - 1571 (*Mühimme defteri. 12, S. 175*).

9

Gemi levazımı kürekçi tedarikine dair

İzmir Kadısına hüküm ki

Tire Kadısı süddei saadetime mektub gönderip İzmir iskelesine 20 bin miktarı urgan gönderip maadası dahi fırsat elverdikçe gönderilmek üzeredir deyu arzylemiş idi; müşarünileyh gönderdiği urgan ve kenedir neise tevakkuf ettirilmeyip muaccelen irsal olunmasını emredüb buyurdum ki vardıkta onat veçhile mukayyet olup Tire Kadısı gönderdiği eğer urgandır ve eğer kenedirdir tevakkuf ettirmeyip berveçhi istical gemilere tahmil edip irsal etmek ardınca olasin bu husus mühimdir onat veçhile tedarik edip ihmal ve müsaheleden hazer eyliyesin 23 Ramazan 978-1571 (*Mühimme defteri. 12, S. 14*).

10

Samsun Kadısına ve Kenedir Nazırına hüküm ki

Bundan akdem Tersanei Âmirem için lâzım olan kenediri istical üzere tedarik eyleyip irsal eylemek emrim olmuş idi; Ol emri şerifim kemakân mukarrer olmağın buyurdum ki Derviş Çavuş vardıkta tehir eylemeyip hazır olan kenediri berveçhi istical gemiler ile

tersanei âmireme irsal eyleyesin ki kendir hususu ziyade mühmdir; ihmalden ziyade hazer eyliyesin; şöyle ki istical üzere erişmeyip ihmaliniz arzolunâ beyan olunan özrünüz kabul olmak ihtimali yoktur; azl ile konulmayıp envai itap ve ikaba mazhar olursuz. 17 Şevval 978 (*Mühimme. 12, S. 75*).

11

Samakoda Mehmet Çavuşa hüküm ki

Bundan akdem İskenderiyede (İşkodra) dökülmesi ferman olan toplan dingilleri ve Ahyolıda bina olunan gemiler mühimmi için kifayet miktarı lenger tedariki emrim olup istical üzere yerli yerine eriştirmek babında defeat ile tenbih ve tekid olunmuş iken hen gönderilmeyip tehir olunduğ ilâm olunmağın bu bapta mesul olmuştundur; zikrolunan gemiler ruzı hızırdan yirmi gün mukaddem süddei saadetime gelip vasıl olmak emrim olup lengerleri dahi mukaddem gönderilmek ziyade mühimmattan olmağın buyurdum ki vardıkta tehir eylemeyip zikrolunan gemilere lâzım olan lengeri muaccelen eriştirip Ahyoluya göndermek babında gereği gibi sa'yü ikdam eyleyip ihmal ve müsaheiden ziyade hazer eyliyesin..... 22 Şevval 978 (*Mühimme defteri. 12, S. 94*).

12

Ahyolu Kadısına hüküm ki

Hâlâ Samakodan gelen demirleri İstanbula gelecek gemilerden her birine onar on beşer mütehammil olduklarına göre tahmil edip bile göndermek emredip buyurdum ki vardıkta emrim üzere Samakodan (gelen) demirleri anda bina olunup gönderilecek kadirgalara veçhi meşruh üzere her birine onar on beşer demir ve bilcümle tahammülüne göre tahmil edip bile gönderip dahi ziyade kalursa rençber gemilerine tahmil edip eğlendirmeyip..... 17 Zilkade 978 - 1571 (*Mühimme. 12, S. 123*).

13

Varna Kadısına hüküm ki

Bundan akdem bina olunmak ferman olunan kadirgalardan baki kalanları dahi muaccelen itmama eriştirip anda hizmette olan Mehmet Çavuş ile gönderilmesin emredip buyurdum ki vardıkta baki kalan kadirgaları dahi berveçhi istical itmama

eriştirip cemi âlât ve levazımı ile tekml eyleyip müşarünileyh. Mehmet Çavuş ile muacelen gönderip İstanbula eriştirmek babında ihtimam üzere olasin; Varnada ve Sinopta bina olunan gemilerden bazısının demir lengeri olmadığı ilâm olunmağın uğrayıp Samakodan gelen demirlerden olmak emrim olup hükmü hümayunum gönderilmiştir; anun gibi Varnada bina olunan gemiler ol canibe uğrayıp demir lenger talep eylediklerinde Samakodan gelen demirlerden lâzım olan lengerlerin aldırasm 12 Zilkade 978 - 1571 (*Mühimme. 12, S. 120*).

14

Gemilere kürekci ihracı hakkında

Eskihisar, Sofya, Üsküp, Kalkandelen, Kircova, Köprülü, Pirlepe, Kavassı Mahmut Paşa (Hasköy) Babaeski, Soniçe, Radomir, Kratova, Usturunca, Pizren, ^{جور}, Travnik, İskenderiye, (İşkodra), İpek, Pudgoriçe, Karadağ, Dukakin Kadılarına hüküm ki

Bundan akdem size defeatile ahkâmı şerife gönderilip tahtı kazanızdan ihraç olunmak emrolunan kürekçileri Nevruzdan mukaddem asitanei saadetime eriştiresin deyu emrim olmuş iken emrolunan kürekçiler şimdiye dek erişmeyip Nevruzdan yirmi gün dahi geçip henüz getirmeyüp ihmal eylediğiniz ecilden herveçhile müstehakkı itap olmuşsundur. İmdi kürekçiler berveçhi istical erişmek ziyade mühimmattan olmağın ruzi hızırda yirmi gün mukaddem elbette eriştirip getürmek emredip buyurdum ki vardıkta tehir eylemeyip evamiri şerife muktezasınca muaccelen ihraç eyleyip ruzi hızırda yirmi gün mukaddem İstanbula eriştirmek babında sa'yu ikdam eyliyesin Şöyle ki yevmi mezburdan bir gün tehir oluna asla birferdin özrü kabul olmak thtimali olmayıp azl ile konulmayıp eşed ukubetile muakap olmak mukarrerdir; ana göre basiret üzere olup babı ikdam ve ihtimamdan dakika fevt eylemiyesin

Birer sureti Yeniceî vardar, Karaferye, Nevrekop, Cuma pazarı, Manastır, Görice, Kesriye, Horpüşte, Demirhisar, Fener, Çatalca (Morada), Aydonat, Yanya, Koniçe, Narda, İzdin, İstafa, Anglikos, Ayamavra, Mora, Uhri, Elbasan, Delvine, Avlonya Kadılarına ve Anadolu yarım adasındaki Kazalardan :

Anadolu, (Kütahya) Karasi, Biga, Hüdavendigâr, Aydın, Saruhan, Karahisarı şarkî, Pazarsuyu, Ortapare, Malatya, Kâhta, Gerger, Behisni, Darende, Divrigi, Kemah, Tercan, Erzincan, Trabzon, Sürmene, Rize, Atina, Erhavi, Giresun, Of, Trol, Kadılıklarına gönderilmiş-

tir. (Gerek Rumeli ve gerek Anadolu kazalarından üç tanesi okunamıyarak yazılmamıştır) 22 Şevval 978 (*Mühimme. 12, S. 14*).

15

Leventlerin sahillerde gemi yapmalarına müsaade edilerek bunlara hükümetçe yardım olunmasına dair sancak beylerine Kadınlara yazılan bir hüküm

Vilâyet Anadolu'da yalılarda vaki olan beylere ve kadınlara ve eminlere hüküm ki

Hâlâ gazadan sefali olan levent reisler ve sair levende gemi bina eyleyip gazaya varmak babında icazeti hümayunum olup ol bapta taifei mezbureye ve Avlunya azabları ağası olan levent kaptanı kıdvetül emacit قدوة الاماچد Kara Hoca زيد مجده Zide Mecdühu başbuğ tayin olunup ol taifenin cümle umuru müşarünileyhe tefviz olmuştur Buyurdumki vardıkta taifei mezbureden tahtı hükümetinizde olan yerlerde her kim gaza niyetine gemi bina etmek isterse mani olmayıp ve gemileri ile hükümetinize geldiklerinde lâzım olan zadü zevadelerini akçalarile alıverip eğer gemi bina eylemek ve eğer tahtı hükümetinizde zadü zevade almak istediklerinde ve sulanmağa çıktıklarında asla kimesneye dahi ve taarruz ettirmeyip rencide ve remide eylemiyesiz; şöyle ki gaza niyetine gemi bina etmek istiyen levende ve yahut gemi ile zadü zevade ve sulanmak için de her kangınızın tahtı hükümetine varıp dahi olduğunu istima oluna beyan olunan özrü kabul olmaz ve ana göre basiret üzere olup mezkûrları hilâfı şer'i ve kanun kimesneye rencide ettirmiyesiz 16 Zilkade 978 - 1571 (*Mühimme. 12, S. 177*).

16

Osmanlı hükümetinin istihbar vasıtası olan casuslar esaslı ve doğrn haber getirirlerdi; hükümetin bir de Dobrovnikler vasıtasile aldığı haberler vardı; tutulan dillerden yani esirlerden de alınan malûmat diğer haberlerle karşılaştırılarak ona göre tedbir alınırđı. Kıbrıs feth ve İnebahtı harbi esnasında hükümetin aldığı haberlere dair hükümler

Hassa reislerinden Gönüllü levent reisler kaptanı Karahocaya hüküm ki

Süddei saadetime mektup gönderip Ayamavraya varıp Körfoşa

(Korfo) olan küffar kadırgalarından Kefalonya ve Zakise beylerine haber ile giden Perkende gelürken yolda garet niyeti ile (okunamadı) Ceziresine teveccüh eyleyip rüzgâr muhalif olmakla karaya çalıp on altı kâfir diri alınıp bakisi hâlâs olup alınan dillerin haberini bildirmişsin; imdi her ne demiş isen malûm oldu buyurdum ki vardıkta küffarı hâkisar tarafından gaflet eylemeyip etvar ve ahvalini ve sair fikri fasit ve hayali kâsıtlarını tetebbü eyleyip vakıf olduğun ahbarı sahihayı alettevali ilâmdan hâli olmyasın 25 Ramazan 978 (*Mühimme. 12, S. 29*).

17

Antalya kadısına hüküm ki

Sancak Beyi adamı ile mektup gönderip Elmaliye tabi Fenike (okunamadı) Yılanbaşı demekle maruf iskeleye küffar gemileri bir koyun eri evin garet ve ademisini esir edip mezburlardan bir kaç kâfir tutulduğu haber alınıp getirtilüp sual olundukta Venedikten geldüklerini bildirdiklerini ve bir neferi diri tutulup gönderildiğin bildirmişsin imdi ol babta dahi her ne demiş isen malûm oldu, ol cevanibin hıfzu harâseti mühimmattan olmağın buyurdum ki vardıkta yanında olan ehil اهل olan Hisar erlerinden ve gayrıdan kifayet mıkdarı cemeyleyüb gecelerde ve gündüzlerde hıfzu haraseti lâzım olan yerleri sancak beyi adamı ile maan gereği gibi hıfzu haraset eyleyip gaflet ile küffarı hâkisar gemilerinden bir mahalle gezgend erişirmekten ziyade hazer eyliyesin 25 Ramazan 978 (*Mühimme. 12, S. 22*).

18

Dobrovnik beylerine hüküm ki

Süddei saadetime mektubunuz gelip Venediğe ve İspanyaya müteallik bazı haberler ilâm eylemişsiz; ol bapta her ne denilmiş ise alâ vechüttafsil علی وجه التفصیل malûmu şerifimiz olmuştur İmdi kadimden Âsitani saadet aşiyanimıza olun vüfur ihlâsü ubudiyetiniz muktezasmca âdâ tarafını daima tecessüs eyleyip vakıf olduğunuz ahbarı sahihayı alettevali ilâmdan hâli olmyasınız 23 Şevval 978 (*Mühimme. 12, S. 94*).

19

Rumeli Beylerbeyisine hüküm ki

Yanya beyi Mustafa süddei saadetime mektup gönderüp

ramazanın altıncı günü Körfos tan (Korfo adası) casus gelip küf-farı hâkisar donmasını Kıbrıs canibine teveccüh ettirip Körfostan geçip Venedik namını ? edip geri dönüp donanmasını bozmayıp Körfosta hazır olup Domuzdamları tedarik eyleyiğ mevsim göz-leyip behemehal Preveze ve Ayamavraya karip olup düşman zuhur ederse erişmek mümkün olduğunu bildirmişsin; imdi üç yüz nefer sipahiyi bir alay begine koşup müşarünüileyhe muavenet için göndermek emir buyurdum ki vardıkta ol ceva-nibin hıfzu haraseti için bir alay begiye üç yüz nefer sipahi tayin eyleyip yat ve yarakaları cebel ve cevşen ve cebelülerile müretteb ve mükemmel müşarünüileyhe gönderesin ki veçhü münasip görüldüğü üzere ol cevanibin hıfzu harasetinde olalar; muhafaza hususu mühimmattandır, ihmal eylemeyip ferman olu-nan miktar sipahiyi göndermeyince olmıyasm ve İskenderiyede (İşkodra) dökülmesi emrolunan toplar itmama ermiş midir ve Bel-gratta olan baruttan irsali ferman olunan barut vasıl olmuş mudur netice ne olmuştur? yazub bildiresin. (*Mühimme detteri*, 12, S. 106).

20

Casus tutulmasına dair

Hersek beyine hüküm ki

Mektup gönderüp Kasabai Foça kurbünde bir şapkalı ve iki yelkenlü kâfir yanlarmca bir yeniçeri ile tebdili sûret edip sabaha yakın geçüb giderken haber alınmağın mezkûrlar getirdilib görüldükte mezkûr yeniçeri Dobrovnike değın Françe elçisine koşulan yeniçeri olup bu kâfirleri kande alıp gidersin deyu sual olundukta Françe elçisinin adamları olmağın İstanbula değın alıp gitmek için asıtanee saadete giderin de-yüp amma yelkenlülerin biri mukaddema frança elçisi françeye giderken gelüp buldukta şapka ile hizmetkâr suretinde görölüp hâlâ tebdili suret ettikleri ecilden sözlerine itimat olunmayup ve her defa Venedikli donanmasından ve sair ahvalinden sual olun-dukta bizi dergâhı muallâya gönder anda takrir ederiz deyu mu-halefet edüp cevap verdükleri ecilde yarar adamlara koşulup süd-dei saadetime gönderildiğın arzettiğın ecilden mezkûrların hak-larından gelinmiştir. Buyurdum ki vardıkta fi baat dahi ol makule ehli fesadı menneylemekten hâli olmayıp anun gibi tebdili suret eyleyip Venediğe haber alıp gidenleri ve anlar ile müttefik olup fesat ve hiyanetleri zahir olanları ele götürmeğe sa'yü ihtimam

eyleyip ol ehli fesat ile geldikte hapseyleyip ahvallerin vukuu üzre ilâm eylesin. 22 Zilkade 978 (*Mühimme defteri. 12, s. 132*).

22

Dobrovnik beylerine hüküm ki

Süddei saadetime mektup gönderüp Filip kralı Venediğe muavenet için yüz pare kadirga Papaya verip ihzarına acele eylediklerin ve bilcümle eğer Venediğe müteallik ve eğer Papa ve Düka ve Beç kralı ve sair Frengistan ve gayriye müteferrik her ne ki ilâm olunmuş ise mufassalan malûmu şerifim olmuştur; gerektir ki kadimden asıtanei saadet aşıyanımıza olan vufuru ubudiyet ve ihlâsınız mucibince fi baad dahi ol taraflardan gaybet eylemeyip dâima ahval ve etvarların tetebbü ve teccessüs eyleyip vakıf olduğun ahbarı sahihayı ilâmdan hâli olmyasm (*Mühimme. 12, s. 132*).

978 zilkadesinde Dobrovnik cümhuriyetinin adamı Nikol İstanbula gelmiş ve avdet etmiştir (*Mühimme. 12, s. 304*).

23

Midilli beyi olan Hızır Beye hüküm ki

Haliya zilhiccenin on dördünde mektubun gelüp Mesinadan İskenderiye iskelesine gelen tutsakların haberin ve İspanya denilen laîni bi din Venedik lainlerine verdiği cevap hususunu ve müslüman Ali ile Perviz adalar arasında olup Benefşeye değin varıp ve kaptanım Ali dame İkbalehu zilkadenin on sekizinde Finikeye varıp ol tarafta metriz ağaçları tahmiline mübaşeret ettiğün bildirmişsin; dahi her ne demişisen mufassalan malûmu şerifim olmuştur; buyurdum ki min baat dahi deryada düşman canibine nazır olup memur olduğun üzre hizmette bulunmada dakika fevt etmeyip küffarı dalâlet asar tarafından vakıf olduğun ahbarı sahihayı ilâm ve iş'ardan hâli olmyasm.... 978 Mayıs 1571 (*mühimme. 12, s. 222*).

24

Mukaddimede Magosa muhasarası esnasında Venediklilerin kaleye erzak ve harp levazımı getirerek içeriye sokmağa muvaffak olup epi bir müddet oturduktan sonra yine geldikleri gibi gemilerile hareket ettiklerini yazmış ve Kıbrıs serdarı Lala Mustafa Paşanın İstanbuldan yardım isteyip donanma ve asker sevkedildiğini kaydetmiştik. O vaziyet üzerine divandan çıkan hükümler

Midilli beyine hüküm ki

Hâliyâ küffarı hâkisarın yirmi iki pare kadirğaları, dört pare Barçaları doğru cezirei Kıbrusa varıp Magosa kalesinin limanına dahil oldukları düsturu mükerrem (ilâ ahirihi) Vezirim Mustafa Paşa mektubile ilâm eylemeğin Rodos ve İskenderiye beylerine yanlarında olan kırk pare kadirğa ile cezirei Kıbrusa varup küffar gemilerine mukabele eylemek emrim olup ol bapta hükmü hümayunum yazılıp gönderilmiştir; siz dahi yanınızda olan gemiler ile muaccelen Rodosa varıp erişmek lâzım olmağın buyurdum ki vardıkta asla tehir ve terahi eylemeyip yanında olan kadirğaların âlât ve esbabların ve cenkçilerin muaccelen tertip ve teknil eyleyüb bilâ tehir doğru Rodosa teveccüh eyleyip veçhi münasip olduğu üzre siz dahi hizmet ve yoldaşlıkta bulunasız, hususu mezbur mühimmattandır, ihmalden hazer eyleyip muaccelen varıp eşmeyince olmyasın 18 ramazan 978 (*Mühimme. 12, s. 384*).

(Aynı tarihle Sakız beyine de bir hüküm yazılmıştır. Midillu, Sıgla, Sakız beylerine gönderilen ikinci bir emirde de maiyetleri sipahilerile mükemmel ve mürettep olarak süratle Kıbrisa gitmeleri ve düşmana mukabele etmeleri yazılmıştır).

25

Rodos beyine hüküm ki

Bundan akdem defeât ile hükmü hümayunum gönderilip küffarı hâkisarın Girit ceziresinde yirmi iki pâre kadirğaları zahire ile memlû dört kıt'a Barçaları olup fırsat buldukta Kıbrus ceziresine varmak üzre oldukları şayi olmağın yanında derya muhafasma tayin olunan gemiler ile hazır ve âda tarafına nazır olup Kerpe ve sair mürtefi yerlere gözcüler koyup onat veçhile görüp ve gözetirip anun gibi Girit semtlerinden küffarı hâkisar gemilerinden eğer kadirğa ve eğer Barça ve gayrıdır Kıbrusa salmdığı gibi gemiler üzerine varup her ne tarikle olursa cezire semtine küffarı hâkisar gemilerin geçirilmemek babında sa'yü ikdam üzre olası deyu tenbih olunmuştu: Hâliyâ işbu ramazanülmübarekin on ikinci günü düsturu mükerrem Mustafa Paşa canibinden süddei saadetime mektub gelip küffarı hâkisar gemilerinden yirmi iki kıt'a kadirğa dört pare barça ile mâhi şabanın شعبان evahirinde Magosa limanına varıp vasıl olduğunu bildirmiştir; imdi bu bapta sana

alettevali ahkâmı şerife gönderilip gaflet üzre olmyasız deyu tenbih olunduktan sonra gaflet edüp babı muhafazada ihtimam olunmayup âdaya ruhsat vermeğe sebep nedir? Bu makule husus size tenbih olunduktan gemileriniz nakıs olduğu takdirçe ihtiyaten gemilerimiz daim mükemmel koymak lâzımdı; Mahaza anın gibi kürekçiye ve âlâtçıya ve cenkciye ihtiyaç olursa Aydın ve Mentese ve saruhandan ve Midilli sancakları kazalarından almağa ruhsat verilmişti; bu bapta gaflet ve ihmal olduğundan külli itaba müstahak olmuşsun; buyurdum ki vardıkta eğer bu hususa ıttılınız olmamış ise asla ve kat'a tehir ve âram eylemeyip sabıka dergâhı muallâm çavuşlarından Sinan ve Ömer çavuş ile Mentese ve Aydın ve Saruhan ve Midillü sancaklarının kazalarından alınması tayin olunan kürekçileri henüz getirilmemiş iseniz berveçhi istical getirüp gemilerinizi mükemmel edüp eğer zahire ve kürekçiden kusur koymayup mükemmel eylediklerinden sonra hak celle ve alânın حق جل وعلا ulüvvü inayetine tevekkül ve hazreti risaletpenah aleyhüs salâvatü vesselâmin حضرت رسالتناه عليه الصلوة والسلام mucizâtı kesirül berekâtma tevessül eyleyüb zikrolunan küffarı hâkisar gemilerinin üzerine varup şöyle ki eğer Magosa önündedir ve eğer derya üzerindedir rasgelesiz dini mübin uğruna lâyük olduğu üzere ele getürmekte sa'yü ikdam eyliyesiz; şöyle ki ol gemiler bir tarik ile halâs ola yahut andan gayrı âdayı hâkisar gemileri ol canibe varmağa fırsat bula öZRünüz makbul olmayup azille konulmayup eşeddi ikap ile muakab olursuz bilmiş olasız ve Kıbrıstan gelen külli yarak hususunda dahi Alâiye ve Mentese beylerine alettevali ahkâmı şerife irsal olunup mezbur yarak geldiği gemileri muaccelen kalafat edüp dahi yarağı gemilere koyup nevrudan mukaddem Kıbrıs ceziresine ileteler deyu emrim olmuş idi; ol emri şerifim kemakân mukarrerdir biinayetillahı taalâ بمناية الله تعالى siz Kıbrusa gidüp âda اعدا gemilerin bertaraf eyledüğünüzde size vasıl yarağı dahi alup cezirei mezbureye ulaştırasız ve süddei saadetten dahi kapudanım دام ابنايه dame ikbalehu ile donanmayı hümayun çıkmak üzredir, sen yanında olan gemiler ile ele getürmesine memur olduğunuz gemilere mukayyet olasız; inşaallah انشاء الله müşarün ileyh te vardıkta veçh görüldüğü üzre devleti ebed peyvendi hüsvânem müteallık umurda bezli makdur eyliyeler; ve bu hükmü şerifim ne gün ve ne saatte vasıl olursa ne tedarik ettiğünüzü ve mahalli memura ne vech ile teveccüh eylediğinizi ve ol tarafta ne ahvale vakıf olduğunuzu (ber) tafsil yazup arzeyliyesin

(Rodos beyi bu ağır hükme eevap vererek kürekçi, alâtçı ve peksimet olmadığını ve andan dolayı hareket edilmediğini bildirmiş; ve buna karşı yazılan diğer bir hükümde de peksimedini aydın ve Menteşeden tedariki ve İskenderiye, Agriboz, Midilli beyleri ile birlikte süratla denize çıkmaları emrolunmuştur). 18 ramazan 978: (Mühimme. 12, s. 22).

26

Tersane kethüdası Ahmed'e hüküm ki

Mektup gönderüb gurrei Ramazanda kâfirin on iki pâre kadirga dört pâre barça ile üzerimize gelüp top ve tüfenklerin serpiyip muhkem cenkeyleyip ahar iki kalitanın kürekçilerin alıp deryaya batırıp ve bir pare kalita gönderilüb ve dört pâre kadirga ile sen Trablusa varup peksimet için irsal olunan Murat reis *حسن*? adasında muhafazada olduğunuz ve Rodosta olan kadirgalara gönderilen emri şerifi Konya kadısına Rodosa isal için gönderdiğin donanmayı hümayunum isticâl üzere gönderilmesi hususun bildirmişsin, ol babta her ne demiş isen malûm oldu, eyü tedarik eylemişsün; Rodosta olan gemilere iki defa ulag ile ahkâmı şerife gönderilüb tenbih ve tekit olunmuştur; tersaneî âmiremde olan gemiler dahi donatılıp alettevâli irsal olunmak üzredir; buyurdum ki vardıkta ol canibte şimdilik muhafazada olub veçhü münasip görüldüğü üzere dini mübin ve devleti ebed peyvend karine müteallik olan umurda bezli makdur eyleyip küffarı hâkisarın cezireye gelen gemilerin ele getürmekte ve yahut garkettirmekte ve bilcümle biinayetillahî taalâ *بِعَنَاءِ اللَّهِ تَعَالَى* haklarından gelinmek babında envaî sa'yü ikdamın vucuda getüresin.

Ramazan 978 (Mühimme. 12, s. 31)

27

Donanma yetişinceye kadar düşman gemilerini adaya sokmamak için tayin edilen ve rodos beyinin emri altına verilen donanma bir türlü hareket edememişti; bu defa adayı muhafaza ve düşmanı def için donanma kumandanlığı İskenderiye beyine veriliyor ve İstanbuldan da Kocaeli sancağı beyi Kaya Bey ile yirmi kadar da kadirga sevkolunuyor.

İskenderiye beyine hüküm ki

Bundan akdem cezirei Kıbrıs varan küffar gemilerinin üzerine varılıp biinayetillah haklarından gelinmek emrim olmağın olbabta sana ve sana koşulan beyler ve kaptanlar kullarıma müekked

ahkâmı şerife yazılıp cümleünüz bir yere gelüp yekdil ve yekcihet olup mürettep ve mükemmel gemilerinizle mahallî memura teveccüh eyliyesiniz deyu emrim olmuş idi hâlâ tersaneî âmiremden yirmi kıta kadırgalar dahi donatılıp Kocaeli sancağı beyi Kaya dame iz-zuhuya koşulup sana irsal olunmuştur. İmdi eğer yanında olan gemiler ve eğer tersanei âmiremden gönderilen gemilere ve eğer müşarünileyh beyler ve kaptanlarıma ve bilcümle sana koşulan beyler ve kaptanların cümlesine seni serdar tayin eyleyüp muacelen müşarünileyhim ile Cezirei Kıbrısa varup anda olan küffarı hâkisar gemilerile mukabele edüp biinayetillahi taala haklarından gelinmek ve seninle Trablus iskelelerinden (Şam Trablus) asakiri mansureyi cezirei mezbureye ubur ettirmek emredip buyr-dum ki vusul buldukta mukaddema sana koşulup yanında olan gemilerin kürekçilerini ve sair levazım ve mühimmatta kusur varsa emri sabıkım veçhile muacelen tekmi ve ihzar eyleyip müşarünileyhüm beyler ve kaptanlar dahi yanlarında olan mürettep ve mükemmel gemilerine ve tersanei âmiremden irsal olunan kadırgalar varup sana mülâki olduklarından sonra cümleünüz bir yere cemolup yekdil ve yekcihet olup hüsnü ittifak ve ittihat ile doğru cezire tarafına etraf ve cevenibi cüstü cü ederek teveccüh ve azimet eyleyip Kıbrıs ceziresine varup anun gibi küffarı hâkisar gemilerine rasgelünürse üzerlerine yürüyüp biinayetillahi taala göz açtırmayup haklarından gelinmek babında envai ikdam ve ihtimamınız vucuda getiresiz; şöyle ki ihmal ve müsahelenüz sebebiyle küffar gemileri hâlâs olup gideler ele götürülüp haklarından gelünmiye asla beyan olunacak özrünüz makbul olmayup eşeddî ukap ile muakap olmanız mukarrerdür ana göre basiret intibah üzere olasız ve biinayetillahi taalâ cezirei Kıbrısa varup anda olan gemilere mülâki olduktan sonra vezirim Mustafa Paşa edamallahü içlâlehu vechi ve münasip gördüğü üzere eğer Silifke ve Trablus iskelelerinden asakiri mansureyi geçürmekte ve eğer gayrıda hizmette bulunasız ve hükmü hümayunum sana ne günü varup ve müşarünilehim ne mahalde mülâki olup ve ne veçh ile tedarik edüp ve ne zamanda teveccüh eyledüğünüz yazup bildiresiz ve kaptanım donanmayı hümayunum ile taşra çıkınca hizmeti muhafaza için ve Fuçada olan barçalar irişinee ve Kıbrısa yarak ile girecek mavnalar mahallî memura irsal olununca beherhal bir kimesne kalmak lâzımdır bu hususu dahi onat veçhile tedarik edüp bu maslahatların itmamı için ve muhafaza için kimi vechi görürsen koyub ne veçhile tedruk eyledüğün yazup arzeyliyesin ve emrim

üzre muhafaza için bir kaç gemi konulmak iktiza ederse Kocaeli beyi dameizzuhu ile konulmak emrim olup olbapta mumaleyhe hükmü şerifim virilmiştir vecih gördüğün üzre kimi abkorsan mükemmel koyasın ve Rodosta hayli barut vardır ve bir miktar barut gemilere tevzi edüp ne miktar barut almursa gerü Kıbrısta müşarünileyh vezirim Mustafa Paşa damı ikbalehuya teslim eyiyesin. (*Mühimme. 12, s. 100*).

İskenderiye beyine verilen talimat dairesinde hareket etmeleri hakkında Kocaeli beyine ve Sığacık, Rodos, Midilli, Agribos, Sakız beylerine de hükümler gönderilerek süratla İskedderiye beyi Mehmet beyin kumandası altında toplanmaları emrolunmuştur.

27 ramazan 978 (*Mühimme: defteri. s. 101, 102*).

28

İskenderiye beyi hükmü altından sonra kadirgaları bozgun kürekcisi noksan ve bazı alâtı tebdile muhtaç olduğunu arzylemiş ve kendisini takdir yollu şu hüküm gönderilmiştir.

İskenderiye beyine hükümki

Mektup gönderüp düsturu mükerrem[ilâ ahirih] Mustafa Paşa edamallahü tealâ icalâlemeden sana mektub gönderüp seni yanında olan kadirgalar ile talep eylemeğin yanında olan kadirgalar yorgun olup kürekçi gelmemiştir, amma gemilerde olan miri esirleri bir gemiye koyup dört beş parça kadirgayı mümkün olduğu üzere donadup Rodos gemilerine mülâki olmasını, sair gemilere derman yoktur, askeri cüzi ve kürekçi ve alâtçı hazır değildir diye arzylemişsin. Ol gemiler seninle muhafazaya konuldukta boş konulmamıştı; donanmanın güzide ve yarar gemileri ola boş olmanın asin yoktur, umuru muhafaza için tayin olunmuş gemilerin eksigi olduğu takdirde mukaddemce niçin arzulunmıya, bu bapta olan özrünüz makbul değildir Hâliya kıdvetül ümeraülkiram Kocaeli sancağı beyi Kaya dame izzuhu ile Tersanei âmiremde hazır bulunan gemilerden on dokuz pare kadirga irsal olunup sana hükmü hümayunum gönderilmiştir, hemen mümkün olan gemiler ile sen dahi tehir etmeyüp mahalli memura erişmek emredüp buyurdum ki vardıkta tehir ve terahi etmeyüp yanında olan gemilerden mümkün olduğu kadar gemiler ile müşarünileyh Kaya ^{٠٤٤١٠} mülâki olduğu gibi maan çıkup hüsnü ittihat ve ittifak üzere yürüyüp sana irsal olunan hükmü hümayunum mucibince amel edüp hizmette ve yoldaşlıkta bulunmağa sa'yü ikdam eyliyesin ve ne veç ile tedarik edüp ne miktar gemi ile teveccüh eyledüğün yazup bildiresin.

29 ramazan 978 (*Mühimme. 12, s. 103*).

29

Vezir Mustafa Paşaya hüküm ki

Bu defa Cezirei Kıbrısa gönderilen donanmayı hümayunun cenkci ve kürekcileri bozulmayp mürettep ve mükemmel düşman yarağıle daima hazır ve etraf ve cevanibe nazır olup muhafazai hizmette ihtimam üzre olmaları lâzım ve mühim olmağın buyurdum ki vardıkta bu bapta mukayyet olup donanmayı hümayunun gemileriyle cezair beylerbeyisi ve kaptanım Ali dame ikbalehu varup mülâki oldukta tenbih eyliyesin ki donanmayı hümayunun kürekcii ve cenkçilerini bozmayup mürettep ve mükemmel düşman yarağıle ve yat yarakları ve sair zevad ve zahireleri ve esbab ve âlatları ile cezirei mezbure etrafında geştü gûzar eyleyüb daima hazır ve âdâlar tarafma nazır olub muhafaza hizmetinde ihtimam edüb onat veçhile görüp gözetüp anun gibi küffarı hâkisar gemileri görünüp cezireye doğru teveccüh ederlerse üzerlerine varılıb mazarrat ve fesatların defü refedüb ele getirülüb haklarından gelinmek babında dakika fevt etmiyeler; amma bir veçhile tedarik eyliyeler ki Eliyazü billahi taalâ العیاذ بالله تالی âdayı bedray tarafından donanmayı hümayunun gemilerine bir zarar eriştirmek ihtimali olmya; muhafaza babında kemali basiret üzre olasin Şevval 988 - Mart 1571 (*Mühimme. 12, s. 95*).

(Bu hükmün bir sureti aynı tarihle Kaptan Ali Paşaya da gönderilmiştir).

30

Yardım için bir taraftan adaya donanma gönderilirken diğer taraftan mütteliklerin pek ziyade hazırlanıp Osmanlı donanması üzerine geleceği haber alındığından kaptan Ali Paşanın Kıbrıs adasına lâzım gelen muaveneti süratle yaparak Pertev Paşanın kumandası altındaki büyük donanmaya süratle iltihak etmesi emrolunmuştur.

Kaptan Paşaya hüküm ki

Mukaddema hükmü şerifim gönderilüp seninle irsal olunan donanmayı hümayunun gemileriyle cezirei Kıbrısa varup vezirim Mustafa Paşa edemullahi iclâlehü'ya mülâki olup anda lâzım olan yat ve ayağı ve sair levazım ve mühimmatı ihraç edüp sen cezireye çıkup müşarüniley vecih gördüğü üzre anda muhafazaya ve zahire gecürmeğe ne kadar gemi lâzım olursa alıkoyup maada

gemilere ümera kullarımudan bir yararını serdar tayin edüb der-
yaya emrolunan donanmayı hümayunum gemilerine irsal olunmak
emrim olmuş idi; hâlâ Hersek ve Kilis (Bosnada) ve İskenderiye
(İşkodra) ve delvine sancakları beylerinden varid olan mekâtip ve
ihbardan maada Avlonya azapları ağası Kara Hoca zide Mecdühu
süddei saadetime mektup gönderüp küffarı hâkisarın muhkem cem-
miyet ve ittifakları ve biribirleriyle ahdü misakları olup bu yıl
elbette donanmayı hümayunum üzerine gelüp mukabele etmeği tah-
kik mükarrer kılmışlardır, deyu ilâm edüp bu bapta varid olan
cümle ahbar malûmu şerifim olmuştur: imdi küffarı bed nihadm
ittifak ve ittihatları olup ahali islâma mazarrat ve kıtal kas-
dmda iken ihmal ve tekâsül ve mekri âdadan tegafül olunmayup sı-
yaneti ırzı dini islâm ve namusu devlet ve hilafet encam için
sa'yü ikdam ve bezlü ihtimam kılmak her veçhile lâzım ve mühim
olmağın cezireden donanmayı hümayunuma gelecek gemiler ile
sen bile gelüp donanmayı hümayunuma serdar tayin olunan vezi-
rim Pertev Paşa edamallahü taalâ iclâleye ادام الله تعالى اجلاه mülâki olup
hizmette bulunman emredüp olbabda müşarünileyh vezirim Mustafa
Paşaya dahi hükmü şerifim irsal olunmuştur; buyurdumki vusul bul-
dukta eğer henuz ezireye varub vasil olmadın ise asla tehir eyle-
meyüb cezireye varup müşarünileyh edamallahü taalâ iclâlehuya
mülâki olup irsâl olunan yat yarak ve sair levazım ve mühimmatı
muaccelen ihraç ve müşarinileyhe teslim eyleyüb dahi müşarünileyh
ile müşaveret edüp anda hazır olan beylerbeyiler ve beyler kullarım
Cezireye müteallik hidematta iktifa edüb senin elbette anda kal-
man iktiza eylemez ise anda muhafaza ve Cezireye ne miktar
gemi lâzım olursa ahkoyub maada gemileri bozmayub müretteb
ve mükemmel düşman yarağile ve alât ve edevat ve eenkçile-
rile sen muaccilen gelüb deryaya tayin olunan donanmayı hü-
mayunum gemilerine mülâki olup müşarileyh vezirim Pertev Paşa
edamallahü taalâ iclâlehu vecih ve münasip gördüğü üzere hizmette
bulunasm amma senin elbette Cezirede kalman mühim olup anda
olan ümera kullarımudan vechi münasib gördüğün kimesneyi zikro-
lunan gemilere serdar tayin edüp bervechi isticâl deryaya tayin
olunan donanmayı hümayunum gemilerine irsâl ve isâl eyleseninki
varup müşarünileyh vezirim edamallahü taalâ iclâlehuya mülâki olup
vechimünasip gördüğü üzere himayet ırzı dinü devlet ve sıyaneti
namusu hilâfet ve saltanata müteallik umurda bezli makdur ve
sâıy makdur eyleyeler ve bilcümle Kıbrısta yüz üç çektirme gemi
olduğu hesap olunmuştur ve haliya müşarünileyh vezirim ile yüzotuz

kita gemi çıkmak tedarik olunmuştur ikisi bir yere gelse ikiyüz yirmi yedi kadirga olur; anda kalmağa iktiza ederse at gemileri dahi çekdirme gemi hükmündedir; yirmi yedi at gemisi vardır ve İskenderiye gemilerinden dahi üç pare gemi yazup öyle gelmek tenbih olunmuştur; İskenderiyeden gelen üç pare kadirgadan mada Kıbrısta kışlayan gemileri cümlesini yirmiye yetiştirüb dahi madasını donanmayı hümayunuma gönderesin; Bu hükmü şerifimin bir sureti dahi intimamen aynı ile yazulub karadan irsâl olunmuştur; Şöyle bilesin (*Mühimme. 12, s. 187*).

31

Kapudan Müezzın oğlu Pasa Kıbrısta ihtiyaç nisbetinde gemi bırakarak dananmaya iltihak etmek üzere 978 zilhiççesinin onbeşinde adadan ayrılmaş ve Pertev Paşaya iltihak etmiştir.

Vezir Pertev Paşaya hüküm ki

İşbu 979 muharremü lharamm sekizinci gününde Ulak ile çavuş gelüb düsturu mükerrer vezirim Mus'afa Paşa edamullahü ielâlehunun [ادام الله جلالة] mektupların götürüb donanmayı humayundan yirmi kıtası cezirei Kıbrısta alıkonulub madasile emirülümerailkiram kapu danmı Ali dame ikbalehu [دام الله] emrim mucibince mahı zilhiççenin onbeşinde Kıbrısdan çıkub sana mülâki olmak için teveccüh eyledigün ve müşarileyh anda olan asâkiri müslimin ve cunudu muvahhidin ile yeryer metrisler kurub kal'a muhasarasına mübaşeret eyledigün bildirmişimdi eğer müşarileyh kapudanım ile ve eğer seninle olan sefaini nusrat karayinin levazım ve mühimmatıdır ve eğer bile olan asâkiri mansureninin alâti cenkü cidâl ve edevatiharp ve kıtâlleridir kemalile tertip ve teknil olunub inayeti hakla asla kusur ve noksanları kalmamıştır; Küffarı duzah kara ve cehennem medarın donanmayı hezimet nihatlarımın bir miktarı cezirei Girid ve bir mikdarı cezirei Körfos kurbinde olduğu mukarrer olmuştur ve sancak beyi kullarumdan mektublar gelüb keferi fecerenin kemâl mertebe zaaf ve zebun olup donanmayı inhizam tedbirlerinin iztirab üzere olduklarını ilâm eylediler; Nekadar ise düşmana nazarı hakareti rava görmeyüb alâeyyihâl [اعلى اى حال] kemali basiret ve intibah üzere hazır ve müheyya bulunup inşaaliahu taalâ müşarünileyh kaptanım sana mülâki oldukda bir an ve bir saat tehir ve tevakkuf etmeyüb ... 979 Muharrem (*Mühimme defteri. 10, s. 10*).

32

Kapdan Ali Paşaya hüküm ki

Süddei Saadetime mektüb gönderüb donanmayı hümayunuma gelüb mülâki olduğun bildürüp ol babda her neki demiş isen malûm olmuştur; Cezâiri garb ve Tunus taraflarına İspanyanın (donanma) hezimetini karainleri hücum etmek üzere olduğun Dobrovnik beyleri haber vermeğın ol cevâibin dahi tedariki görülmek mühimmatı umurdan olmuştur.

Buyurdumki vardıkta ol canıblere dahi göz kulak tutup Cezâir beylerbeyisine kifayet mikdarı donanma vermek ilemi olur yoksa kendin bile varmak ilemi olur bilcümle her vechile münasip ne ise âdânın [۱۴۰] defü mazarrat ve ifsadı hususlarında mecdü sâi olup düsturü mükerrerem vezirim Pertev Paşa edamallahü iclâlehu ile dahi müşaveret edüb anun gibi kendin gitmek lâzım gelürse beylerbeyi olan Ali Paşa ile maan varup din ve devlete müteallik olan hidematta bezli makdur edüb basiret ve intibahüzre olasin 3 sefer 979 (*Mühimme detteri. 10, s. 19*).

33

Osmanlı hükümeti Kıbrıs fethi dolayısıyla bir deniz ehlisalibi karşısında bulunmuştu; Fransa kralı ile, Alman İmparatorununun bu harbe iştirak etmiyerek Papanın tekliflerini ret etmeleri, Osmanlıları büyük bir tehlikeden kurtarmıştı; Osmanlı hükümeti müttefiklere karşı koymak için hararetle donanma yaparken bir taraftan da Venedik ve diğer müttefiklerinin sahillere asker çıkarmaması için karadan lâzım gelen sahillere timarlı sipahî kuvvetleri sevk ediyor ve sahil kaleleri tahkim ile icap eden harp levazımını koyuyor ve halkça yapılacak tedbirleri de gösteriyordu. Buna dair bazı hükümler.

Karlıeli sancağı kadılarına hüküm ki

Küffarı hakıların donanması deryada olup ol canıplere düşmek ihtimali olmağın buyurdumki vardıkda anun gibi küffarı hakıların ol canıplere düşmek ihtimali olursa mukaddemden reyaya tenbih ve tekid eylesesizki yalıya karıp olan kura halkı zevat ve zaderile (yiyecek ve içeceklerle) çıkup sa'belmurur dağlara tahassun ettirüp ve siz dahi il eri (memleket halkı) ile hazır ve âmâde olup gelürse hüsnü ittifak ve ittihat üzere olup dahi üzerlerine varup mazarratların def ve ref edüb biinayetullah taâlâ haklarının

dan gelmeğe envâi sai ve ikdam eyleyüb gaflet ile bir mahalle irişdirmeli olmayasız ve kalelerin hendeklerin pâk ve tathir ettirüp yat ve yarakların yoklayup, top yerlerin açup hazır ve amâde olasız; Bu babda sancak beği tarafından muavenet talep olunursa eğer il eri iledir ve eğer azapla dır her ne vecih ile mümkün ve mutasavver ise gereği gibi muavenet eyleyüp küffarı hakısarı mazzaratını def ve ref eylemekte envai sai ve ikdam eyleyesiz.

14 şavval 978 - 19 mart 1571 (*Mühimme. 12, s. 112*).
(Birer sureti Delvine ve Yanya kadılarına)

34

Izvornik sancak beyi sancağı sipahilerile ve aylık zahireleriyle Kilis sancağı (Travik sancağını) muhafazasına ve keza Alaca hisar sancak beği de yine sipahilerile Hersek sancağının muhafazasına memur edilmiştir. [1].

Rumeli beğlerbeğisine hüküm ki

Mektup gönderüb İskenderiye (İşkodra) sancağında bazı toplar dökülmek oldugunu üzre bildirmişsin ve Yanya beği dame izzühu dahi mektub gönderüb Preveze kalesi igayet muhalif olub küffarı hakısarı donanması yürüdükte metris esbabını tedarik ediüb Preveze kalesini muhasara eylemek kasti üzre olub Yanya sancağının sipahileri cezirei kıbrısta olduklarını bildürüb Tırhala ve İnebahtı sancakları sipahileri ol canibin muhafazası için gönderilmek lâzımdır deyu arzeyelemiş; dahi her ne denilmiş ise cümle malümü şerifim olmuştur; İmdi zikrolunan sancakların sipahileri donanmayı humayunumla gitmek emrim olmuştur; Lâkin ol canibin hıfz ve haraseti lâzım ve mühim olmağın buyurdumki vusul buldukta bizzat mukayyet olup zikrolunan topların muaccilen itma-
ma iriştirilmesi babında envai ikdam ve hüsnü ihtimamin vucude getirüp ve kalai mezbure muhafazası için alay beğlerle üçyüz sipahi gönderüb eğer kalai mezbure muhafazasında ve eğer muavenet lâzım olan sair mahallere gereği gibi muavenet ve muzaheret eyleyüb bu babda müstakil hükmü şerifim nazil olmamıştır ve yahut arza muhtaçtır demeyüb din ve ırzı namusu saltanata müteallik umurda hasbelmakdur sayı na mahsur kılub fırsat elverüb vechi münasip olduğu üzre tedbir ve tedarikte kusur ve taksir eylemeyüb kemali basiret ve intibah üzre olub eliyazübillahi taalâ **الایا ذابا لله تعالى** gaflet ve ihmal ile âday bedrayı canibinden mamâliki mahru-

[1] 17 şevval 978 (mühimme deferi. 12, s. 116 - 117).

seye bir zazar ve gezent iriştirilmemek babında envai mesai cemileni vucuda getüresin ve bu hükmü şerifim sana ne günde vasıl olub ne vecih ile tedarik eyledüğün mufassal ve meşruh yazub bildiresin 17 şavval 978 - 22 mart 1571 (*Mühimme detteri. 12, s 118*).

35

Mizistre Beğine hüküm ki

Kartine kadısı mektub gönderüb kal'ayı kartinenin yirmi nefer mustahfızı olub on neferi Amanya kalesine tayin olunub kartinede imam ve müezzinden maada sekiz nefer kalup küffarı hakisar gel-melü olursa etrafın ehli islâmı kalayı mezbureye tahassün eyleyüp hala ol etrafta olan kefere isyan üzre olup kalenin hıfzı lâzımdır Amanya kalası müstahfızları geru kemakân yerlerine berkararı sabık tayin olunup Kartineden ihraç olunan on nefer müstahfız geru Kartine kalasına gelmek hususun bildirmişsin ... 17 zilkade 978 - nisan 1571 (*Mühime. 12, s. 124*).

36

Mora beğine hüküm ki

Mektub gönderüb Moraya irişmek babında istical üzre olub ve Mora alay beğisinin sana gelen mektubunda Morada muhafaza hizmetinde olan zuamâ ve sipah ile umumen Mizistireye varub Manya âsilerin garet eylemek emrim olub lakin Mora sancağı kemal (okunmadı) üzre olub Halomiç [1] mukabelesinde Zakise [2] nam cezirede küffarı hâkisarın iki kıta gemisi gelüb Mizistireye varılmak ferman olunursa Badre nam kaleye zarar erişmekten ihtiyat olunur deyu ilam eylemişsin imdi Mora muhafazası ehemmi mühimmattan olmağın Mora sancağının alay beği züamâ ve erbabı timariyle Cebe ve Cevşen ve Cebelüleriyle hazır ve amâde olub bir münasib mahalde cemiyet eylemek emredüb buyurdumki vardıkta tehir eylemeyüb sancağa müteallık alay beği ve züama ve erbabı timar ve gayrı ile cebe ve cevşen ve cebelülerin hazır ve âmade ettirüb ve sen dahi cebe, cevşen ve cebelülerinle ve bilcümle düşman yarağıyle müretteb ve mükemmel hazır ve müheyya olub ve Mizestire beği ile dahi haberleşüb hüsnü ittifak ve ittihad ile yek dil ve yek cihet olub bir münasib mahalde cemiyet

[1] *Halomiç* ve meşhur tabiriyle *Halomiç* Moranm garbinde ve (Zaklise-zanta) adasının karşısındadır.

[2] Zakise adasının bu günkü ismi *zanta* dir.

ile oturub donanmai hümayunuma muntazır olasızki . . . Vezirim Pertev Paşa edamallahü taalâ iclâluhu donanmâyı hümayunumla ol taraflara varub mülâki oldukta vechi münasib gördüğü üzre müşarün ileyh deryadan ve siz sancağınız sipahileriyle karadan yürüyüb biinâyetillahi taalâ Manyâ kalesi asilerinin haklarından gelmeğe sâyü ikdam eyleyüb müşarün ileyh münasib gördüğü üzre hizmette bulunmak babında ikdamda dakika fevt eylemiesin 17 Şevval 978-Nisan 1571 (*Mühimme. 12, s. 130*).

37

Hersek beğine hüküm ki

Mektub gönderüb Nova kalesi [I] serhad olup topların kifayet miktarı yuvalakları (yuvarlakları) olmadığın. yirmibin yuvalak verilmesin bildirmişsin; imdi Novada olan topların her birinin ne kadar mevcut yuvalakları olduğu süddei saadetimce malum olmak lâzım olmağın buyurdumi vardıkta bilfiil Novada olan topların her birinin ne mikdar mevcut yuvalakları vardır ve ne makule yuvalaklardır aslı ile görüb mufassal yazüb bildiresin ve alınan eger kadırgadır ve eğer Barçada ne mikdar ve ne cins yuvalak olduğunu ecnas ve adedi ile yazub arz eyleyesin 22 Zilkade 978-Nisan 1571 (*Mühimme. 12 s. 126*).

38

Hersek beğine hüküm ki

Süddei saadetime mektub gönderüb vaki olan kılân ekseri serhadde vaki olup her birinde kifayet miktarı barutı siyah olmayub barutı siyah ve kuruşun ve demir yuvarlak verilmesini rica etmişsin, imdi serbenice madeninden kifayet miktarı kuruşun [2] verilmek için Maliye tarafından arkâmı şerife gönderilmiştir. Buyurdumki vardıkta lâzım olduğu miktarı kuruşunu serbenice madeninden talep edüb alub bulunan yerlerden yüz elli kantar barutı siyah dahi tedarik eyleyüb getürdüb lâzım olan kılâa tevzi edüb hızet-tiresün ve kangı kaleden barut alınırca ve ne mikdar alunur arz edesin ana göre Belgrattan barut irsal oluna; amma birvech ile eyleyin ki kalaları dahi barutsuz komıyasm. 22 Zilkade 973-Nisan 1571 (*Mühimme. 12, s. 127*).

[1] *Nova* veya *Nov* Dalmaçyanın cenub kıyılarındaki (*Kastel Noz*) olacak.

[2] *Serbenice* Osmanlı idaresinde iken Bosna vilâyetinin *İzvornik* sancağının cenubu şarkisinde bir mahal olup kuruşun ve gümüş madenleri vardı.

Rumeli beylerbeğisine hüküm ki

Hersek beği Kasım Dame izzühu دام عزه ve Nova ağaları süddei saadetime mektublar gönderüb küffarı hakisar bir kaç pâre gemi ile Kotor'a zahire getirüb körfezde (korfo) olan donanmayı hezimet karini Nova üzerine gelmek tedarikinde oldukların ve ol canibe muavenet için asker gönderilmek lâzım idüğün bildirdikleri ecilden ol caniblere dahi nazır olman lâzım olmuştur. Buyurdumki vardıkta bu babda mukayyed olub ol çaniblere Kös tendil Sipahilerile mi gidilir gayrı vechile müstevfi asker mi tedarik olunub irsal olunur vechü münasib nedir. ne mıkdar asker erişdirmek lâzımdır görüb dahi iktiza ettüğüne göre asker tedarik edüb lâzım oldukda muavenet için müşarünileyhhe göndermek ardınca olasin ki varub ... olduğu üzre hizmette bulunalar ve Delvine canibine dahi bir mıkdar sipahi gönderilmek emrim olmuş idi; ol emri şerifim kemâkân mukarrer olub emri sabıkım mucibince ol canibe dahi bir mıkdar Sipahi tedarik eyleyüb muavenet için! eyliyesin ve İskenderiye (İşkodra) caniblerine Belgradan gelmek emrolunan barut ve yuvarlak ve sair âlat varub vasıl olmuşmudur, nice olmuştur? malûm idinüb vukuu üzre yazub ve ne vechile tedarik olunduğunu dahi yazub bildiresin. 22 Zilkade 978 - Nisan 1571 (*Mühimme. 12, s. 133*).

Hersek sancağı beğine hüküm ki

Süddei saadetime mektub gönderüb Hersek sancağı serhad oldukta Köstendil ve Alacahisar ve İskenderiye (İşkodra) sancakları muhafazaya tayin olunmuş idi; halâ Venedik donanması ziyade hareket edüb zikrolunan sancaklar ile Serm sancağı beği sipahileriyle serhaddi mezbure muhafazasına tayin olunmasın ve küffar donanması Kotor kalesine zahire getirüb ve Dobrovnik'e karib limanda üç pâre Mavna ve yedi pâre kadirgası dahi gelmek üzre olub Venediğe tabi لوص ? nam kale kurbinde dahi onzekiz pâre bilcümle küffar gemileri Nova'ya gelmek tedarikinde oldukları ve مردلان ? karyesi Venedükluye kırk nefer kürekci ve her haneden birer kuruş cem edüb muavenet eyledüklerini ve nüzül zahiresinden gayrı aslâ taşradan buğday kanlısı ve meyva ve yağ ve sair mekûlât kısmından nesne gelmez olub iki hisarın halkı nüzül terekesi

ile geçinüb hâlâ bir mıkdar der mahzen در مخزن darı olub peksemed ettirilüb tevzi olunmasın bildirmişsin; imdi Alacahisar beğine sancağı sipahileriyle hazır ve ol tarafa nazır olmak ve Rumeli beylerbeğisine dahi Köstendil beği sıpahileriyle mi gönderilür yoksa Paşa sancağından (Rumeli beylerbeğisinin merkez sancağı) kifayetmıkdarı asker mi gönderilmek münasibdir görüb dahi muavenet lâzım oldukda muaccelen erişdirüb muavenet için ahkâmı şerife yazılıb gönderilmiştir; buyurdumki vardıkta müşarünileyha ile haberleşüb anun gibi muavenet lâzım oldukda kifayet mıkdarı asker talep eyleyüb ve Alacahisar sancağı sipahileriyle yanma getirüb vecih ve münasib görüldüğü üzre âdâyı dinin mazarrat ve fesatlarını defa mecd ve merdane olub envai ikdam ve ihtimamını vücuda getiresin ve hazır bulunan darıyı arzyledüğün üzre peksemed ettirüb tevzi eyliyesin. 22 Zilkade 978 - Nisan 1571 (*Mühimme. 12, s, 133*).

41

Nâzır Mahmud'a hüküm ki

Süde-i saadetime mektub gönderüb Draç kalesi mukabelesinde küffarın haylı kadirgası zuhur edüb bir nice kadirgası ileru gelüb kala divarına top vurub zarar eylemeyüb hisardan dahi onların üzerine gülle toplar atılıb iki kadirgaların topla vurub küreklerin sıyup ve nice adamlarını helâk edüb ve sen asker ile erişüb alay göstermeğın küffarı bakisar donanması avdet eyledüğün bildirmişsin; imdi o cevanibin hıfz ve harasetinde mecdü merdâne olub düşmanın donanmasından gaflet caiz değidir; buyurdumki bu babda tam basiret üzre olub eğer kılân muhafazasında ve eğer ol tarafın hıfz ve harasetinde gereği gibi mecdü merdane olub her zaman cemiyet ile yahlarda hazır bulunub gaflet ile bir mahalle zarar ve gezend eriştirmekten hazer edüb babı muhafazada dakika fevt eylemiyesin ve isyan üzre olan Arnavudlara istimalet verib itaat ettirmekte ihtimam eyleyüb şöyleki hüsnü itaat eyleyüb fesad ve şenaatten feragat edeler, günahları âf olunub ol babda mesul olmazlar, amma eğer isyan üzre musır olurlarsa azim nedamet gelmek mukarrerdir ana göre tenbih eyliyesin ki itaat ve inkiyad üzre olalar. 17 Zilkade 978-19 Nisan 1571 (*Mühimme. 12, s. 123*).

42

Rumeli Beylerbeğisine hüküm ki

Delvine beği Bayezid mektup gönderün Korfos (Körfo) lima-

ında küffarı hâkisarm yetmiş beş pâre kadırgası mevcut olup mahı Zilkadenin altıncı gününde Polya[1] yakasında Otrant nam kalesinden dört bin yaya tüfenkci fazla atlı firenk ile altı pare barça ve yirmi dört pare Kadırga gelüb Körfos limanına dahil olub fikri fasidlerin bir yere düşmek olduğu Yanya ve Avlonya sancaklarına adam gönderilüb üç defa casuslar gelüb olvechile haber getirdiklerin ilâm edüb il'eri Martalos ve tüfenkci taleb olundukda yalılarda olan kalalardan muavenet ederiz deyu vermediklerini ve Delvine sancağının her mahalli yalı olub her karye ve her kale kendüları havfi edüb bir kalaya muavenete varmak mümkün olub kadırgalarından on on beş bin kâfir çıkmak mukarrerdir deyu ve sancak sipahileri harbî olub ve tüfenkci olmamağın bu kadar adüya mukabele mümkün olmayub karib olan Manastır ve görice ve Behlişte sipahileri gönderilmesin emredüb buyurdumki vardıkta zikrolunan nahiyelerin zuamâ ve sipahilerin âdet ve kanun üzre cebe ve cevşen ve cebelülcri ve düşman yarağile müretteb ve mükemmel müşarünileyhe gönderesinki ol cevvanibde vecih ve münasib olduğu üzre muhafaza hizmetinde olalar ve ne vechile tedarik olunduğun yazub bildiresin 29 Zilkade 978 - Mayıs 1571 (*Mühimme. 12, S. 134*).

43

Yanya beğine hüküm ki

Küffârı hâkisarm donanmayı hezimet âsarı Körfos'da cemiyet üzre olub fikri fasidleri tahtı livanda deryaya karib olan bazı mahalleri garet ve hasaret etmek ihtimali olmağın Rumeli beylerbeğisine lâzımgelirse muavenet edesin deyu hükmü şerif gönderilmiştir; buyurdumki vardıkda bu babda sen dahi kemali basiret ve intibah üzre olub her cânibe göz kulak tutub tahtı livanha deryaya karib olan mahalleri muhkem hıfz ve haraset ettirüb anun gibi küffarı hakisarm gemileri, sancağında bir mahalle düşüb garet ve hasaret etmek ihtimali olursa müşarünileyhe muaccelen adem gönderüb muavenet talep edüb vecih ve münasib görüldüğü üzre babı muhafazada dakika fevt etmiyesin ve Preveze kalesinin hendeğini avırtılmak babında emrim olmuş idi; anı dahi tehir etmeyüb adam uşurub irtildub ve topların yerlü yerine kuyub hazır ve müheyya eylesin ki mahalle? vaki uldukda tam ve müheyya bulunub bir nesneye müzayaka çekilmek ihtimali olmya; zikrolunan hususlar mühimmatı uzmandandır gereği gibi mukayyed olub te-

[1] İtalya yarım adasının cenubu şarkisinde Otrant sahilleri.

kâsül ve ihmalden hazer edüb envai ikdam ve ihtimamın vücude getüresin 29 Zilkade 978 - Mayıs 1571. (*Mühimme. 12, S. 139*).

Kıbrıs muharebesinden beri yani 1570 ve 1571 seneleri içinde Venediklilerin teşviki eseri olarak Arnavutluk sahillerindeki mahallerde Arnavutlarla, Yanya ve havalisile Morada Manyalılar ve daha bir kısım Rumlar metbuları aleyhine kalkmışlardı. Hükümet bir taraftan deniz ve karadan memleket müdafaasıyla meşgul olurken bir cihetten de bunların def ve tenkilerine çalışıyordu; bu isyana iştirak edenler arasında müşevviklerin metropolitler olduğu görülüyordu. Isyana dair olan hükümlerden bazıları

44

Rumeli beylerbeğisine hüküm ki

Süddei saadetime mektub gönderüb, gönderilen hükmü hümayunum mucibince etraf ve cevanibe göz kulak tutub isyan üzre olan kefereler ile kalalar keferesi bilfiil nâ şayeste kareketten hâli olmayub (Leş) kalasına zarar eylemek ihtimali olmağın elli nefer azab dahi gönderüb Akçehisar kazasıyla Leş mabeyninde isyan eden bir kaç pâre karye keferesi dahi daima müslümanların çiftliklerini basub fesaddan hâli olmamakla mezkûrlara havf gelüb sükûn bulub ve hem Leş kalasına muavenet için mübaşir ve Görice nahiyelerinin zuamâ ve sipahileri ol semte karib olmakla sol kol alay beyine koşulub gönderüldüğün ve şimdilik Hersek caniblerinden Âdâdan havf ihtimali olmayub emnü âman üzre olub havf ihtimali olursa mehmâ emken muavenet olunur deyu bildirmişsin ölbabda her ne denilmiş ise mufassalan malumu şerifim oldu, imdi fi mabaat dahi eğer Hersek canibleridir ve eğer İskenderiye (İşkodra) tahtında olan kılağ ve bukaa âda tarafından ve isyan üzre olan canibden zarar ve gezend erişdirmeyüb mehmâ emken görüb, gözetmek emredüb buyurdumki vardıkta . . . 27 Ramazan 978 - Mart 1571. (*Mühimme. 12, s. 99*).

45

Delvine beğine hüküm ki

Süddei saadetime mektub göndrüb ^{سمود} kalasının altı kulac mıkdarı divarı yağmurdan yıkılıb firenk tائفesi duracak halleri kalmayub kro leş âsilerin alıkodukların casuslar haber verdüğün ve zikrolunan âsilere mukaddemden garet olunmak lâzım idüğün bildirmişsin; olbabda her ne bemiş isen malum oldu mezbûrlar garet olunmak mühimmattan olmağın buyurdumki vardıkta il'eri muavenetiyle

sair yanında olan sipahi ve gayri ile hüsnü ittifak ve ittihad eyleyüb yek dil ve yek çihet olub vec ve münasib görüldüğü üzre külli cemiyet eyleyüb âsilerin üzerine varub bi inayetillahi taâla بِمَنَاءَةِ اللَّهِ تَعَالَى garet ve hasaret edüb haklarından gelmeğe ne vechile mümkünse say eyleyüb mazarrat ve fesadların def ve ref eylemekte envai ikdam ve ihtimamın vücuda getiresin ve ne vechile tedarük eylediğin yazub bildiresin, şöyleki mezburlar ele vermeyüb inad ve muhalefet eyleyüb mukatele ve muharebeye mübaşeret ederlerse demleri hederdir her ne vechile mümkün olursa ele getürüb haklarından gelmeğe say eylesin 7 Şevval 978 - Mart 1571 (*Mühimme. 12, s. 108*).

46

Mizistre kadısına hüküm ki

Süddei saadetime mektub gönderüb Manya kalası âsilerine nice hırsuz ve harâmi kâfir varmakla dört binden ziyade kâfir cemiyet edüb ol cevanibde fesâd ve şenaat eylemekten hâli olmadıkların il'erile defileri mümkün olmayüb tüfenk ehdâz lâzım idüğün bildirmişsin olbâbda her ne demiş isen malum oldu; ol cevanibde küffardan havf ihtimali olmayan kalalardan kifayet mikdarı hisar erini alub il'erile üzerlerine varub mazarratlarını biinayetillahi taalâ بِمَنَاءَةِ اللَّهِ تَعَالَى def eylemek emredüb buyurdumki vusul buldukda tehir eylemeyüb emrim üzre yalıya karib olmayub küffardan havf ihtimali olmayan kalalardan kifayet mikdarı hisar erin alub dahi il'erile vech ve münasib görüldüğü üzre bi inâyetillâhi taala ol ehli fesadın haklarından gelmeğe envai say ve ikdamın zuhura getüresin, bu babda ne vechile tedarük eylediğin yazub bildiresin 7 Şevval 978 - Mart 1571. (*Mühimme. 12, S. 107*).

47

Mora ve Mizistre beylerine hüküm ki

Manya âsilerinin haklarından gelinmek lâzım olmağın hüsnü tedbir ve tedarikle ele getirilüb haklarında gelmek emrebüp buyurdumki vardıkda bu babda onat vechile mukayyet olup zikrolunan asilerin haklarından gelinmesi hususu için müsellim taifesinden ve kale erenlerinden ve il erinden kifayet mikdarı adam cemedüb ittifak ve ittihat üzre hüsnü tedarikle emrim mucibince ol asilerin gereği gibi haklarından gelinmek babında envai ikdam ve ihtimam edup bezli makdur eylesin. 14 zilkade 978 - nisan 1571 (*Mühimme. 12, s. 142*).

48

Delvine beği bayezit beğе hüküm ki

Mektup gönderüb Ahmet baş tutulmakla Avlonya sancağında nice kariyeler isyan edüp kâh کاه کاه marglıç ve kâh azdik kalelerine kasederler zikrolunan kaleler muhkem ve yaraklu kaleler olub arnavüt asilerinden korunmak için onbeş yirmi yıldan beri bina olunmuş hadis kaleler olup varoşları dahi Körfosa (Kofu adası) on mil mikdarı kariptir yahılarda böyle mahuf ve hatırnâk mahal yoktur; seizbin mikdarı kâfir cemolup on üç kata zarbazen ile کاه کاه ? kalesine üşme mukarrerdir deyu haber gelmeğın ilgar olunub adamlarından Mehmet kethüda ve iskender kethüda Avlonyada bulunmağın ileri varup mukabele edüp anlar mecruh olmakla kâfir galebe edüb kal'anm üç canibi divar olmağın muhkem olmayup bir mikdarı kalaya girmiş iken taşrada olanlar ile muharebe edüp küffarm yüzü dönüp nicesi kılmçtan geçürölüp kaleyi istihlâs eyledüğın bildirmişsin; olbabda her ne arz olunmuş ise malumu şerefim olmuştur, bundan akdem ol tarafın zapt ve haraseti için paşa sancağı sipahilerinden bir mikdar sipahi gönderesin deyu Rumeli beğlerbeğisine hükmü humayunum irsâl olunduğundan Gayri Yanya beği ve Yanya vilâyetine ve delvine sancaklarının kadılarına il eri ile lâzım olan mahallerde muavenette olalar deyu müekkid ahkâmı şerife irsâl olunmuştu; ol evamiri şerifenin mazmunu saadet makrunu mukarrerdir buyurdumki vardıkda emri sabıkım müddeasınca müşarünileyh beğlerbeği, tayin eyleyüb irsâl eylediği paşa sancağı siphilerile Yavya ve Delvine sancaklarının kadıları cemeyledüğü il eri ile hıfzı harâseti lâzım ve mühim olan mahalleri gereği gibi hıfzı haraset eyleyüb kemâli barsiret ve intibah üzre olsasm. 22 zilkade 978 - nisan 1571 (*Mühimme. 12. s, 130*).

49

Rumeli beğlerbeğisine

Delvine ve Yanya asileri zimmetlerinde olan cizyelerin eda eylemeyüb Venedüklüye mütabeat ve muavenet eyleyüb memâliki mahruseden bazı kuraya garet ve hasaret kasd edüp daima isyanları üzre musir olup ve mezkûrların mazarrat ve fesatlarını deffü ref için kahrü tedmirleri ve vucudu habâset aludlarından memâliki mahrusa tathir olunmak lâzım ve mühim olmağın ve haliya küffarı hâkisarm donanmâi hezimet şıarı Delvine ve Yanya sancaklarına karip yahılar semtinde bazı mahalle düşmek kasdında olduğı istima olunup Yanya ve delvine beğleri senden muavenet talep

ederlerse muavenet eylemek emridüp buyurdumki vardıkda yanında olan asâkiri mansure ile mürettep ve mükemmel düşman yarağile hâzır ve etraf ve eevanibe nazır olup anun gibi bir canipten a'dayı hakisar hucum edüp memaliki mahruseden bir mahalle zarar ve gezend kasdm eyleyüb müşarünileyhimânın yanlarında olan asâkiri zafer şıar kifayet eylemeyüp senden muavenet talep ederlerse muavenet eyleyüp a'dayı betnihadm mazarrat ve fesadların def edüp dinü devlete ve ırzı namusu saltanâta müteallik umurda bezli makdur ve sâi na mahsur eyleyesin ve müşarünileyh Yanya beğine tenbih eyleyesin ki Preveze kalesinin hendeğini irtildüb tathir edüp ve yat ve yaraklarile kusur ve noksan üzre ise tekml eyleyüp topların yerlü yerine koyup gereği gibi hıfzı harâset ettirüp babı muhafazada dakika fevt eylemeyesin. 2 zilhicce 978 - mayıs 1571 (*Mühimme. 12, s. 141*).

50

Yanya beğine hüküm ki

Yanya asileri zimmetlerinde olan cizyelerini eda eylemeyüb Venediklüye mütabeat ve muavenet edüb memaliki mahrusadan bazı kurayı garet ve hasaret kastın edüp daima isyanları üzre musır olup mezkûrların mazarrat ve fesadların defü ref için ve mezkûrların kahrü tedmiri ve vucudü habaset alutlarından memaliki mahrusanm tathiri lâzımolmağm düsturu mükerrerrem vezirim Ahmet Paşa ادام الله تعالى اجلاله ya süddei seadetimden silâhdarlarım ve sol ulufecilerim bölükleriyle ve sekbanbaşı ile iki bin nefer yeniçeri kullarım koşulup işbu mahı zilhiccenin ikinci günü karadan cihad ve gaza niyetine hulusu tâviyyet ile ol canibe bazı kıla عس ve buku harbiyenin fethü teshiri ve mahalli mahrusanm hıfzı haraseti için teveecüh ve azimet üzre olup ve halâ küffarı hakisarm donanmayı hezimet âsarı Devline ve Yanya sancaklarına tabi yahlara karip bazı mahalle düşmek kasdmı oldukları istima olunmağın sana ve Devline beğine muavenet lâzım olursa muavenet edesün deyu Rumeli beğlerbeğisine hükmü şerifim yazulup irsâl olunmuştur buyurdumki 2 Zilhicce 978 - mayıs 1571 (*Mühimme. 12, s. 141*).

Hazineî evrak kayıdları arasında Lepant muharebesi esnasında ve anı müteakip Osmanlıların gemi inşası faaliyeti ve düşmanın sahillere tecavüz ve yerli rumları ve katolik Arnavutları teşvik etmesi hakkındaki vesikalar diğer bir makalemizde neşredilecektir.